

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра обліку і аудиту

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ФАКТОРИНГОВИХ
ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

ГАНУСИН АНДРІЯНА АНДРІЇВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Макарович Вікторія Костянтинівна
кандидат економічних наук, доцент

Завідувач кафедру _____:

Бачо Роберт Йосипович
доктор економічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 20_

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота

**МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗ ФАКТОРИНГОВИХ
ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Ганусин Андріяна Андріївна

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Макарович Вікторія Костянтинівна**

кандидат економічних наук, доцент

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,

Берегове
2021

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Számvitel és Auditálás Tanszék

**A FAKTORING-MŰVELETEK SZÁMVITELÉNEK ÉS
ELEMZÉSÉNEK MÓDSZERTANA AZ
IRÁNYÍTÁSI RENDSZERBEN**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Hanuszin Andriána

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: Számvitel és adóügy

Témavezető: Makarovics Viktória

PhD, docens

Recenzens:

közgazdaságtudományok doktora, professzor,

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
ВСТУП УГОРСЬКОЮ МОВОЮ.....	10
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ	14
1.1. Економічний зміст факторингових операцій в системі управління	14
1.2. Огляд нормативно-правового забезпечення обліку факторингових операцій в сучасних умовах господарювання.....	21
1.3. Місце та роль аналізу факторингових операцій в ринкових умовах господарювання.....	24
РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ	29
2.1. Організаційно-економічна характеристика.....	29
2.2. Методика бухгалтерського обліку факторингових операцій у фактора та факторанта.....	39
2.3. Напрями удосконалення облікового відображення факторингових операцій в системі управління	48
РОЗДІЛ ІІІ. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ	53
3.1. Методика аналізу ефективності факторингових операцій в системі управління.....	53
3.2. Аналіз факторингових операцій : зарубіжний досвід та вітчизняна практика.....	61
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	65
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ	
АНОТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	
АНОТАЦІЯ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	
АНОТАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	

TARTALOM

BEVEZETÉS.....	6
BEVEZETÉS MAGYAR NYELVEN.....	10
FEJEZET I. A SZÁMVITELI FAKTORING MŰVELETEK	14
ELMÉLETI ALAPJAI A VEZETŐI RENDSZERBEN.....	
1.1. A faktoring műveletek gazdasági tartalma a vezetői rendszerben.....	14
1.2. A faktortevékenység elszámolásának szabályozási és jogi támogatásának felülvizsgálata a modern üzleti körülmények között.....	21
1.3. A faktoring műveletek elemzésének helye és szerepe piaci körülmények között.....	24
FEJEZET II. A SZÁMVITELI TÉNYEZŐ MŰVELETEK	29
MÓDSZERTANA A VEZETŐI RENDSZERBEN.....	
2.1. Az [] szervezeti és gazdasági jellemzése.....	29
2.2. A faktor és a faktoránt faktorálásának elszámolási módszerei.....	39
2.3. Útmutatások a faktoring ügyletek elszámolásának javításához az vezetői rendszerben.....	48
FEJEZET III. AZ [] VEZETŐI RENDSZERÉBEN	53
TÖRTÉNŐ FAKTORING MŰVELETEK ELEMZÉSÉNEK	
MÓDSZERE.....	
3.1. Módszerek a faktoring műveletek hatékonyságának elemzésére az [] vezetői rendszerében.....	53
3.2. A faktoring műveletek elemzése: külföldi tapasztalatok és a hazai gyakorlat.....	61
KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	65
KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK MAGYAR NYELVEN...	68
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	70
MELLÉKLETEK	
ANNOTÁCIÓ UKRÁN NYELVEN	
ANNOTÁCIÓ MAGYAR NYELVEN	
ANNOTÁCIÓ ANGOL NYELVEN	

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні факторинг є відносно новим продуктом фінансового ринку України. Проте, він швидко набуває популярності, адже за допомогою факторингу підприємства, які виступають факторантами, здатні вирішити головну проблему, з якою вони зустрічаються постійно під час здійснення своєї основної діяльності – нестачею обігових коштів. Цей продукт приносить користь факторам, тобто установам та організаціям, які надають факторингові послуги у вигляді доходів від факторингових операцій.

Факторинг допомагає керувати дебіторською заборгованістю, так як підприємства не в змозі забезпечити вчасне її погашення, а також часто надають свої послуги чи реалізують продукцію в кредит.

Дослідженням поняття «факторингу» і методики обліку та аналізу факторингових операцій займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці: Говорушко Т. А., Бутинець Ф. Ф., Внукова Н. М., Семенихин Р. Б., Гутко Л.М., Кокс А. Н. і МакКензі Дж. А., Форман М., Гілбертта Дж., Селінджер Ф., Макарович В. К., Дмитрієв А. А., Є.В Склеповий та інші.

Проте, на сьогоднішній день не сформовано єдиного визначення поняття «факторинг». Також не існує єдиної думки, яка стосується відображення факторингових операцій в бухгалтерському обліку та їх аналіз.

На практиці виникає багато невирішених питань щодо облікового відображення факторингових операцій та їх аналіз, що підкреслює актуальність теми та необхідність поглиблених досліджень.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному та практичному обґрунтуванні методики обліку та аналіз факторингових операцій в системі управління.

Для досягнення поставленої мети виокремлені наступні **завдання**:

- ознайомитися з економічним змістом факторингових операцій в системі управління;

- розглянути нормативно-правове забезпечення обліку факторингових операцій в сучасних умовах господарювання;
- визначити місце та роль аналізу факторингових операцій в ринкових умовах господарювання;
- надати організаційно-економічну характеристику
- дослідити методику бухгалтерського обліку факторингових операцій у фактора та факторанта;
- запропонувати напрями удосконалення облікового відображення факторингових операцій в системі управління;
- ознайомитися з методами аналізу ефективності факторингових операцій в системі управління;
- проаналізувати зарубіжний досвід та вітчизняну практику факторингових операцій.

Об'єктом дослідження виступають факторингові операції

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи облікового відображення факторингових операцій та їх аналіз в системі управління.

Методи дослідження. В процесі написання роботи використовувалися наступні методи пізнання: індукція та дедукція, за допомогою яких нами визначено загальні тлумачення стосовно обліку та аналізу факторингових операцій в системі управління, групування і порівняння – для визначення та уточнення бухгалтерської сутності обліку та аналізу факторингових операцій в системі управління. В роботі використано методи зіставлення і спостереження та описовий метод. Також застосовувався метод аналізу та узагальнення, який сприяв формуванню власної думки стосовно кожного розглянутого питання.

Отримані результати полягають в обґрунтуванні впровадження нової послуги – факторингу на фінансовому ринку України, як дієвого інструменту вирішення проблеми боргових зобов'язань та систематизації і узагальненні

методичних аспектів обліку і аналізу факторингових операцій в сучасних умовах господарювання.

Практичне значення одержаних результатів роботи. За результатами дослідження сформовано напрямки вдосконалення методики обліку і аналізу ефективності факторингових операцій. Рекомендації та пропозиції, викладені в кваліфікаційній роботі, спрямовані на використання в практичній діяльності суб'єктів господарської діяльності.

Інформаційною базою даного дослідження є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Законі України « Про банки та банківську діяльність», Закон України «Про приєднання України до Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг», Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Господарський кодекс України та інші законодавчі акти та нормативно-правові акти Національного банку України, наукові статті, наукова, навчальна та довідкова література, матеріали []

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

В розділі I розкрито економічний зміст факторингових операцій в системі управління, розглянуто нормативно-правове забезпечення обліку факторингових операцій в сучасних умовах господарювання, визначено місце та роль аналізу факторингових операцій в ринкових умовах господарювання.

В розділі II окреслено організаційно-економічну характеристику [] [] досліджено методику бухгалтерського обліку факторингових операцій у фактора та факторанта та запропоновано напрями удосконалення облікового відображення факторингових операцій в системі управління.

В розділі III здійснено аналіз ефективності факторингових операцій та проаналізовано зарубіжний досвід та вітчизняну практику факторингових операцій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювались та отримали позитивну оцінку на науково-практичній конференції "Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права" в м. Полтава, 28 квітня 2021 р., на якій було представлено доповідь на тему «Економічний зміст факторингових операцій в системі управління підприємствами для цілей їх облікового відображення».

Публікації. За результатами виконаного дослідження опубліковано в співавторстві тези доповіді: Макарович В.К., Ганусин А.А. Економічний зміст факторингових операцій в системі управління підприємствами для цілей їх облікового відображення. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Полтава, 28 квітня 2021 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2021. Ч. 1. С.60-62.

BEVEZETÉS

A téma aktualitása. Jelenleg a faktoring viszonylag új termék az ukrainai pénzügyi piacon. Ezért, gyors népszerűségnek örvend, mivel az gazdálkodó egység a faktoring segítségével, amelyek faktoránt ként vannak jelen képesek megoldani azon problémát, amellyel fő tevékenységük során folyamatosan szembesülnek - a működőtőke hiányával. Ez a termék előnyös a faktoringot igénybe vevő faktoroknak, azaz azoknak az intézményeknek és szervezeteknek, amelyek faktoring szolgáltatásokat nyújtanak faktoring műveletekből származó jövedelem formájában.

A faktoring segít a vevőkövetelések kezelésében oly módon, hogy ha a vállalkozások nem képesek időben visszafizetni tartozásaikat, emellett gyakran nyújtják saját szolgáltatásaikat vagy termékeiket hitel fejében értékesítik.

A "faktoring" fogalmának és a faktoring műveletek számviteli, valamint módszertani tanulmányozásával a következő hazai és külföldi szakemberek foglalkoztak: Govorushko T.A., Butynets F.F., Vnukova N.M., Semenikhin R.B., Gutko L.M., Cox A.N. és McKenzie J.A., Foreman M., Gilbert J., Salinger F., Makarovich V.K., Dmitriev A.A., Sklepovy E.V. és mások.

Azonban mindmáig nincs egyetlen pontos meghatározása a "faktoringnak". Nincs egyetértés abban sem, hogy a faktoring műveletek hogyan tükröződnek a számvitelben és azok elemzésében.

A gyakorlatban sok megoldatlan kérdés merül fel a faktoring műveletek elszámolásával és elemzésével kapcsolatban, amely hangsúlyozza a téma aktualitását és a mélyebbre szántó kutatás szükségességét.

A szakdolgozat **célja** a faktoring műveletek elméleti és gyakorlati módszereinek megalapozása a könyvelésben és azok elemzésében a vállalatirányítás rendszerében.

E cél elérése érdekében a következő feladatokat határozandóak meg:

- megismerkedni a faktoring műveletek gazdasági tartalmával a vállalatirányítás rendszerében;

- mérlegelni a faktoring ügyletek szabályozási és jogi támogatását a modern üzleti körülmények között;
- a faktoring ügyletek elemzésének helyének és szerepének piaci körülmények közötti meghatározása;
- az [] szervezeti és gazdasági jellemzőinek ismertetése;
- a faktor és a faktorátor faktorszámolási műveleteinek elszámolási módjának tanulmányozása;
- javaslatok tétele a faktoring műveletek könyvelésének javítására a vállalatirányítás rendszerében;
- ismertetni a faktoring műveletek hatékony elemzésének módszereit a vállalatirányítási rendszerben;
- a faktoring műveletek külföldi tapasztalatainak és hazai gyakorlatának elemzése.

A szakdolgozat **objektuma** - a [] faktoring műveletei.

A kutatás **tárgya** - a faktoring műveletek elszámolásának elméleti és gyakorlati megközelítése és elemzése a vállalatirányítás rendszerében.

A kutatás elvégzésének folyamatában a következő **kutatási módszerek** voltak alkalmazandók: indukción és dedukción, amelyekkel általános értelmezéseket határoztunk meg a vállalatirányítás rendszerében szereplő faktoring műveletek könyvelésével és elemzésével, csoportosítással és összehasonlítással - a számviteli számviteli lényegének meghatározása és tisztázása érdekében, valamint a faktoring műveletek elemzése az vállalatirányítás rendszerének érdekében. A kutatásban az összehasonlítás és megfigyelés módszereit, valamint a leíró módszer volt alkalmazva. Az elemzés és az általánosítás módszere is adaptálva volt, amely minden véleményezett kérdésben elősegítette a saját vélemény kialakítását.

A **kapott eredmények** megalapozzák egy új szolgáltatás, a faktoringolás bevezetését Ukrajna pénzügyi piacára, amely hatékony eszköz az adósság problémájának megoldására és az adósság rendszerezésére, valamint a számviteli módszertani szempontok általánosítására és a faktoring műveletek elemzésére a modern üzleti körülmények között.

A kutatási eredmények gyakorlati jelentősége. A kutatás eredményei alapján megfogalmazásra került a számviteli módszerek fejlesztési irányai és a faktoring műveletek hatékonyságának elemzése. Az szakdolgozatban megfogalmazott ajánlások és javaslatok célja az vállalkozások üzleti gyakorlatában történő alkalmazás.

Ezen a szakdolgozat **információs bázisát** a következő normatív-jogi dokumentumok képezték: Ukrajna törvénye "A számvitelről és pénzügyi beszámolókról Ukrajnában", Ukrajna törvénye "A pénzügyi szolgáltatásokról és a pénzügyi szolgáltatások piacának állami szabályozásáról", Ukrajna törvénye „A bankokról és banki tevékenységekről”, Ukrajna törvénye "Ukrajna csatlakozásáról az UNIDROIT nemzetközi faktoringról szóló egyezményéhez", Ukrajna Adókodexe, Ukrajna Polgári Törvénykönyve, Nemzeti Számviteli Standardok, Ukrajna Kereskedelmi Törvénykönyve, valamint az Ukrán Nemzeti Bank egyéb jogszabályai és rendeletei, tudományos cikkek, kutatások, ismeretterjesztő értekezések és szakirodalmak, [] . adatai.

A szakdolgozat felépítése. A kutatás a következő elemeket tartalmazza: bevezetés, három fejezet, következtetések, felhasznált irodalom és mellékletek.

Az első fejezet feltárja a faktoring műveletek gazdasági tartalmát a vállalatirányítás rendszerében, figyelembe veszi a faktoring műveletek elszámolásának szabályozási és jogi támogatását a modern üzleti körülmények között, meghatározza a faktoring műveletek elemzésének helyét és szerepét a szolgáltatások piacán.

A második fejezet feltárja az [] szervezeti és gazdasági jellemzőit, megvizsgálja a faktor és a faktort faktoring műveleteinek elszámolásának módját, és javaslatokat szorgalmaz a faktoring műveletek számvitelének javítására az vállalatirányítás rendszerében.

A harmadik fejezet elemzi a faktoring műveletek hatékonyságát, valamint megvizsgálja a faktoring műveletek külföldi tapasztalatait és hazai gyakorlatát.

A kutatási eredmények. A szakdolgozat főbb eredményei megvitatásra került és pozitív elbírálásban részesült a „Gazdaság, számvitel, pénzügy és jog

aktuális problémái” című tudományos-gyakorlati konferencián, Poltavában, 2021. április 28-án, amely bemutatásra került a kutatás a „Faktoring műveletek gazdasági tartalma a vállalkozások vezetői rendszerében a számviteli kimutatásokban”.

Publikációk. A szakdolgozat egy társszerzőségben megjelent tanulmány eredményeit is magába foglalja: Makarovich V.K., Hanuszin A.A. Faktoring műveletek gazdasági tartalma a vállalkozások vezetői rendszerében a számviteli kimutatásokban. A közgazdaságtan, a számvitel, a pénzügy és a jog aktuális kérdései: nemzetközi tudományos-gyakorlati konferencia (Poltava, 2021. április 28.) 2. rész. Poltava: CFEND, 2021. 1. rész, 60-62 o.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

1.1. Економічний зміст факторингових операцій в системі управління

Фінансовий ринок має безліч різних інструментів, які застосовуються в ході господарської діяльності підприємств та організацій. Одним з таких інструментів являється факторинг. Ті науковці, які працювали з терміном «факторинг», мають неоднакові погляди на одне і те саме теоретичне твердження.

Слово «факторинг» походить від англійського «factor» що в перекладі означає посередник, агент. Це слово згадується ще у далеких до нас роках, проте, тільки з середини XX воно набуває трактування економічного поняття.

Для того, щоб детально ознайомитися з поняттям «факторинг», ми спробуємо розкрити його економічний зміст за допомогою дослідження різних інтерпретацій цього поняття, що наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Поняття факторингу за використанням різних джерел

Джерело	Визначення
Господарський кодекс України [14]	Факторинг - фінансування під відступлення права грошової вимоги
Говорушко Т. А. [12, с. 2]	Факторинг – це система фінансування, при якій постачальник товарів переуступає короткострокові вимоги по торгових угодах факторинговій компанії чи комерційному банку, що здійснює такого роду операції.
Бутинець Ф. Ф. [7, с. 184]	Факторинг – це кредитування клієнта банком, різновид комісійної операції, універсальна система фінансового обслуговування клієнтів, включаючи бухгалтерське, інформаційне, рекламне, збутове, транспортне, страхове, кредитне і юридичне обслуговування та операція з переуступки першим кредитором прав вимоги боргу третьої особи іншому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу першому кредитору.

Продовження табл. 1.1

Семенихин Р. Б. та інші [46]	Факторинг – комплекс фінансових послуг, що надається клієнтові в обмін на відступлення дебіторської заборгованості, який включає фінансування постачань товарів, страхування кредитних ризиків, облік стану дебіторської заборгованості і роботу з дебіторами по своєчасній оплаті.
Кокс А. Н. і МакКензі Дж. А. [59]	Факторинг – будь-які операції з неоплаченими борговими вимогами.
М. Форман, Дж. Гілбертта, Ф. Селінджер . [12, с. 2]	Факторинг – це відкрита угода про повне обслуговування, яке включає фінансування, страхування кредитних ризиків, стягнення боргів та інші послуги без права регресу.

Зробивши теоретичне зіставлення вищенаведених понять щодо факторингу, ми схильні вважати, що найбільш доцільно апелювати до викладеного поняття в працях Семенихин Р. Б., Лефеля О.О та більшості авторів, а саме: «Факторинг – комплекс фінансових послуг, що надається клієнтові в обмін на відступлення дебіторської заборгованості, який включає фінансування постачань товарів, страхування кредитних ризиків, облік стану дебіторської заборгованості і роботу з дебіторами по своєчасній оплаті» [46].

Також, вважаємо за необхідне запропонувати власне трактування поняття «факторинг», а саме: факторинг - це сукупність фінансових операцій, в ході яких постачальник товарів (робіт, послуг), тобто факторант передає власну дебіторську заборгованість факторинговій компанії, банку та іншій фінансовій установі (фактору), яка має право надавати факторингові послуги в обмін на грошові кошти за вартістю дебіторської заборгованості, яка менша за вартість відвантаження.

В науковій літературі поняття факторингу розглядається у різних варіаціях. Ознайомившись з дефініціями факторингу, ми простежили, що виділяються наступні критерії його визначення: інструмент, діяльність, продукт, операція та послуга.

Відповідно до Закону України « Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» фінансова послуга - операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством,

- і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів. Визначати факторинг як послугу беруться такі дослідники як: Борисов А. Б., Бурова М. Є., Кожина Л. М., Леднев М. В., Нікіфоров О. В., Чиж М. Д., Шаніна А. М [31, с. 2].

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» фінансовим інструментом прийнято вважати контракт, який одночасно приводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого. Факторинг як інструмент, що використовується на фінансовому ринку, розглядають наступні науковці: Аванесова Н. Е., С. Л., Гриценко В. В., Левченко Н. М. та інші [31, с. 2].

Що стосується фінансових операцій, то цьому терміну можна дати наступне визначення: фінансова операція - будь-яка операція, пов'язана зі здійсненням або забезпеченням здійснення платежу суб'єктом фінансового моніторингу [4, с. 447]. Фінансова операція являє собою угоду, зв'язок, або рух коштів, що здійснюється між покупцем і продавцем, щоб обміняти актив для оплати. Критерії визначення факторингу як операції, що здійснюються суб'єктами господарювання належить Бутинець Ф. Ф., Гордієнко Д. Д., Гутко Л. М., Ішкова Н. О., Ковальчук А. Т., Сурніна К. С. Також в Податковому кодексі України, Законі України « Про банки та банківську діяльність» та Господарському кодексі України [31, с. 2].

На думку Колобанова Д. Є. та Лефеля О. О. факторинг - це фінансовий продукт, що являє собою форму представлення фінансової послуги на ринку[31, с. 2].

Плеяда вчених, серед яких Гамиров Г. М., Шукліна Н. Г., Руденко Л. В., Стоянова О. С. та Токунова А. В. розглядають факторинг як діяльність [31, с. 2]. Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

фінансова діяльність являє собою діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства.

Отже, беручи до уваги вищевказане, ми можемо дійти висновку, що сутність факторингу полягає у визначенні різних підходів до свого економічного змісту. Це ми відобразимо в рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Суб'єкти здійснення факторингу

** Джерело: розроблено автором на основі [4, с. 447; 18, с. 2]*

З економічного погляду факторинг можна розглядати як операцію, що має кредитний характер, оскільки умова негайної сплати розрахункових документів постачальника означає, що фактор кредитує свого клієнта до моменту отримання платежу від боржника[4, с. 443].

Факторингові операції почали активно використовуватися замість вексельної форми комерційного кредиту для обслуговування процесу реалізації товарів, починаючи з 1960-х років. Вперше факторингові операції почав застосовувати створений у Великій Британії ще у XVII ст. будинок факторів (House of Factors) [4, с. 442].

Факторингові операції включають в себе:

- купівлю права на вимогу боргу;

- фінансування поставок з відстроченням платежу;
- кредитування у вигляді попередньої оплати боргових вимог;
- покриття кредитних і процентних ризиків, ризику ліквідності;
- ведення бухгалтерського обліку постачальника, зокрема реалізації продукції (робіт, послуг);
- управління дебіторською заборгованістю;
- інкасування дебіторської заборгованості постачальника;
- страхування постачальника від кредитного ризику;
- інформаційне обслуговування клієнта [12, с. 4].

Основними функціями факторингу являються:

- 1) фінансування поставок товарів (послуг);
- 2) керування дебіторською заборгованістю;
- 3) покриття фінансових ризиків;
- 4) оцінювання платоспроможності покупця [4, с. 441].

На нашу думку, представлені функції повністю розкривають сутність факторингу, проте, ми вважаємо, що з подальшим розвитком факторингу кількість його основних функцій значно збільшиться.

Як правило суб'єктами факторингових операцій являються наступні учасники:

1. Клієнт (факторант) – фізична або юридична особа, яка здійсню господарську діяльність з постачання товарів, робіт, послуг та має право отримати від дебітора розрахунок за отримані ним товари, роботи, послуги. Клієнт повинен укласти договір з факторинговою компанією чи банком.

2. Кредитор (фактор) – фінансова установа, яка викупує рахунки у своїх клієнтів, тобто надає факторингові послуги.

3. Боржник (позичальник) – особа, покупець який має заборгованість за товари, роботи і послуги перед їх постачальником.

Для кращого сприйняття зобразимо це за допомогою рис. 1.2.:

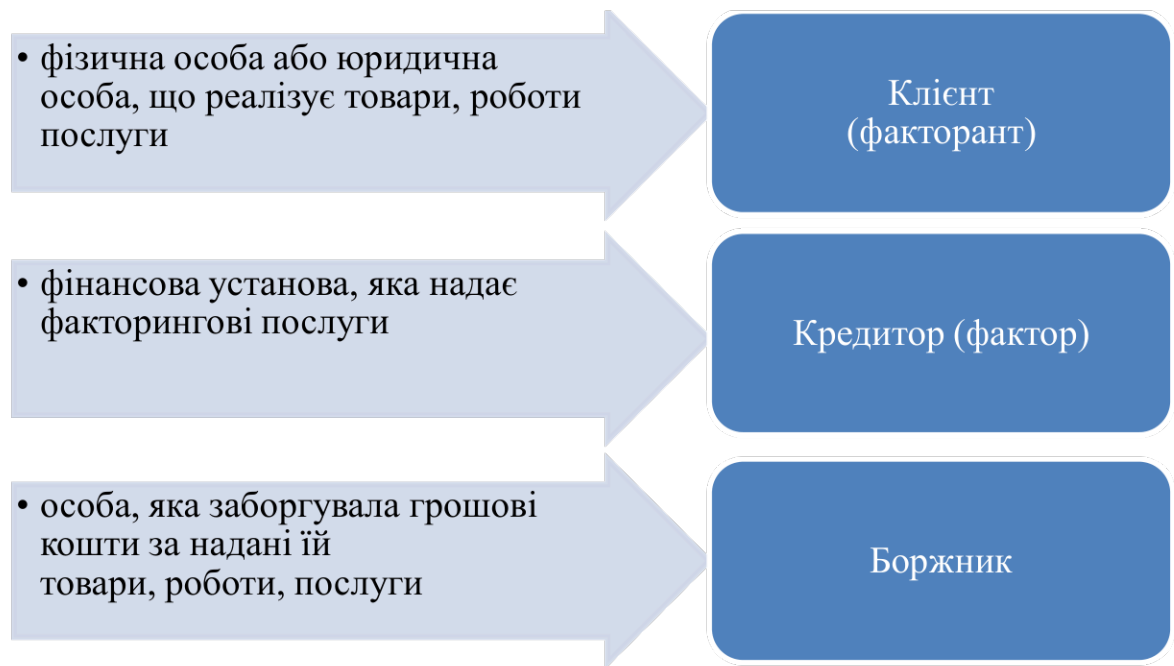

Рис. 1.2. Суб'єкти факторингових операцій

**Джерело: розроблено автором*

Класифікація факторингу може здійснюватися за такими ознаками:

- 1) за місцем проведення (резидентністю);
- 2) за участю боржника в угоді;
- 3) за періодичністю обслуговування;
- 4) за способом розрахунків з постачальниками (залежно від зворотності вимоги);
- 5) за способом кредитування постачальника;
- 6) за способом обліку рахунків-фактур факторингових операцій;
- 7) за видом обслуговування операцій;
- 8) за ступенем фінансування;
- 9) за об'єктом вимоги;
- 10) залежно від вимог постачальника до факторингової компанії [4, с. 441].

Детальніше розглянути класифікацію факторингових операцій пропонуємо за допомогою таблиці 1.2:

Таблиця 1.2

Класифікація факторингових операцій

Ознака факторингу	Види факторингу
1. Місце проведення (резидентність)	• Внутрішній (учасники операції є резидентами); • Зовнішній (учасники операції є нерезидентами).
2. Участь боржника в угоді	• відкритий, якщо боржника повідомлено про участь в угоді факторингової компанії; • закритий (конфіденційний), якщо боржника не повідомляють про участь факторингової компанії.
3. Періодичність обслуговування	• регулярний - постійна співпраця між фактором та факторантом; • одноразовий, разова факторингова угода.
4. Розрахунки з постачальниками (залежно від зворотності вимоги)	• з правом регресу (з правом зворотної вимоги до постачальника відшкодувати сплачену суму); • без права регресу (без права зворотної вимоги до постачальника відшкодувати сплачену суму).
5. Спосіб кредитування постачальника	• у формі попередньої оплати; • з оплатою вимог на певну дату.
6. Спосіб обліку рахунків-фактур факторингових операцій	• з відкритим обліком рахунків-фактур, тобто коли боржники переказують фактору всі платежі, призначені факторанту; • агентського типу, коли дисконтуються продажі окремим покупцям, а кредит забезпечується факторинговою компанією з відкриттям спеціальних рахунків для конкретних операцій.
7. Види обслуговування операцій	• простий; • вексельний, коли розрахунок з факторантом проводиться за допомогою векселя, а факторингова компанія обліковує ці векселі.
8. Ступінь фінансування	• без фінансування, коли постачальник, після відвантаження продукції, пред'являє рахунки своєму покупцеві через факторингову компанію чи банк, завдання якого – одержати платіж на користь клієнта у строки, визначені договором. Зазвичай це 30-120 діб; • з фінансуванням, коли факторингова компанія купує у клієнта рахунки-фактури на умовах негайної оплати 60-90 % вартості відвантаження.
9. Об'єкт вимоги	• з платіжними вимогами за товари; • з платіжними вимогами кредиторів до позичальників.
10. Вимоги постачальника до факторингової компанії	• відкритий факторинг без права регресу; • повне обслуговування з правом регресу.

*Джерело: [4, с. 441]

Механізм проведення факторингових операцій полягає в тому, що банк чи то факторингова компанія, викуповує у свого клієнта (постачальника товарів, робіт, послуг) платіжні вимоги боржника, який в свою чергу повинен

повернути борг вже факторинговій компанії. Механізм надання факторингових послуг спробуємо зобразити за допомогою рис. 1.3.:

Рис. 1.3. Механізм надання факторингових послуг

**Джерело: розроблено автором*

Макарович В. К [31, с. 4] у своїй праці пропонує розглядати факторингові операції як їх сукупність, що пов'язані з управлінням оборотним капіталом шляхом інкасування дебіторської заборгованості, де одна сторона – клієнт продає кредиту (фінансовій установі) своє право на грошову вимогу до боржника, а відповідна фінансова установа передає грошові кошти в оплату грошової вимоги клієнту і надає йому різного роду обслуговування, якщо це передбачено договором.

1.2. Огляд нормативно-правового забезпечення обліку факторингових операцій в сучасних умовах господарювання

Формування факторингу на території України почалося 11 січня 2006 року коли Україна вступила до міжнародної Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг. Участь в міжнародних конвенціях дуже часто

дозволяє розширити проблеми розвитку правової системи за відсутності спеціального національного регулювання тієї або іншої проблеми [32, с. 4].

Нормативно - правове регулювання факторингових операцій в Україні регламентується такими установчими документами як Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про приєднання України до Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг», Закон України «Про банки і банківську діяльність», Закон України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» та іншими законодавчими актами, а також нормативно-правовими актами Національного банку України, що зображено на рис. 1.4.:

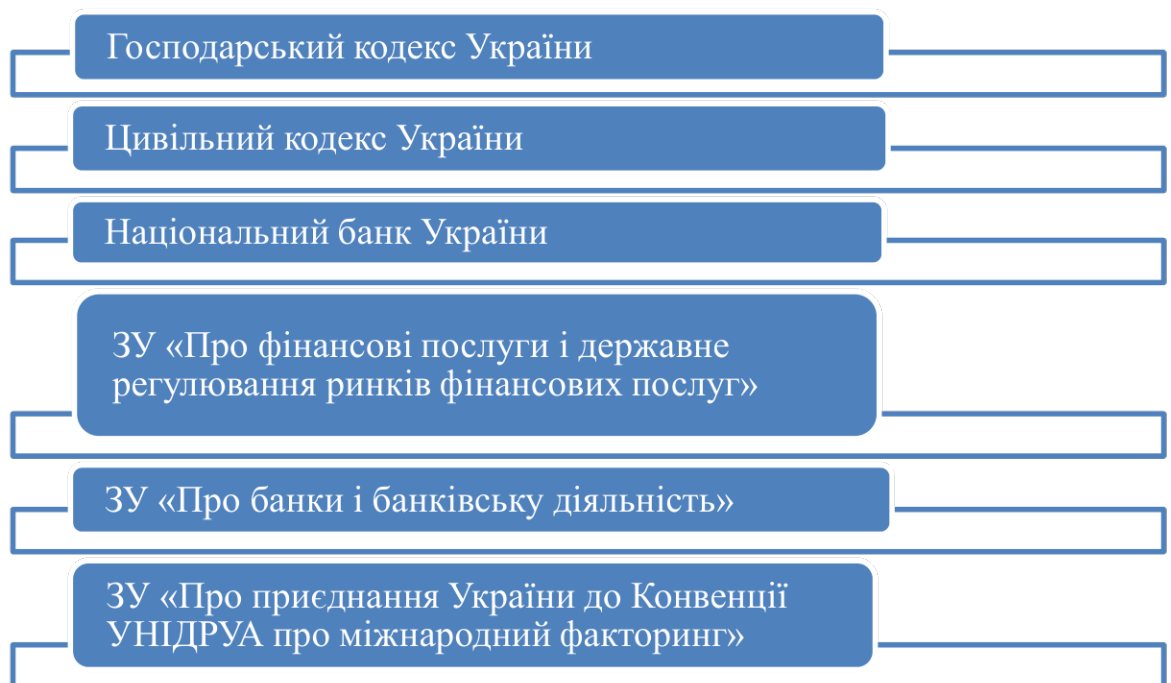

Рис. 1.4. Нормативно-правове регулювання факторингових операцій в Україні

**Джерело: розроблено автором*

Згідно з статтею 350 Господарського кодексу України «Факторингові операції» банк має право укласти договір факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги), за яким він передає або зобов'язується передати кошти у розпорядження другої сторони за плату, а друга сторона

відступає або зобов'язується відступити банку своє право грошової вимоги до третьої особи [14].

У Законі України «Про банки і банківську діяльність», відзначається, що факторинг є придбанням права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги із взяттям на себе виконання таких вимог і приймання платежів [43].

Щодо Цивільного кодексу України, то в ньому оперує інше визначення поняття «факторинг». За Цивільним кодексом України факторинг визначається як договір, в якому одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату, а клієнт відступає чи зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). Також зазначається, що клієнт може відступити факторові свою грошову вимогу до боржника з метою забезпечення виконання зобов'язання клієнта перед фактором. Сторонами у договорі факторингу є фактор і клієнт.

Клієнтом у договорі факторингу може бути фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності. Фактором може бути банк або інша фінансова установа, яка відповідно до закону має право здійснювати факторингові операції [54].

Проаналізувавши визначення, ми можемо спостерігати деякі відмінності. Саме через невідповідність законодавчих актів в понятті факторингу, ми можемо спостерігати відсутність попиту в користуванні факторинговими послугами. Це питання потребує розгляду з метою стандартизації поняття факторингу за допомогою законодавчого та виконавчого апарату.

Як зазначено в Конвенції УНІДРУА про міжнародний факторинг, держави-учасниці цієї конференції усвідомлюючи той факт, що міжнародний факторинг відіграє значну роль у розвитку міжнародної торгівлі, і тому визнаючи важливість прийняття єдиних правил для створення правової бази, яка сприятиме міжнародному факторингу, підтримуючи справедливу

рівновагу інтересів між різними сторонами, які беруть участь у факторингових операціях[26].

1.3. Місце та роль аналізу факторингових операцій в ринкових умовах господарювання

Факторингові операції успішно застосовуються в усіх розвинених країнах світу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. У цьому велика заслуга факторингових компаній, які мають великий досвід і можливості у розробці збутової стратегії, у транспортному, рекламному, інформаційному й іншому обслуговуванні [34, с. 3].

На фоні світового ринку в Україні факторингові операції тільки набувають популярності. На це впливає недовіра громадян до банківської системи, а також незнання всіх наявних продуктів на ринку.

Економічна ефективність факторингових операцій полягає в тому, що вони дають змогу істотно підвищити ліквідність активів, рентабельність компаній та їхню платоспроможність, що забезпечує економічне зростання суб'єктів господарювання [20, с. 2].

Факторинг має певні переваги для всіх груп підприємств незалежно від їх розмірів. Для малих підприємств факторинг вирішує питання отримання беззаставного фінансування. Середні підприємства вбачають у факторингу можливість страхування ризиків та адміністративне управління дебіторською заборгованістю. Великим підприємствам факторинг дозволяє очистити баланс (зменшити дебіторську заборгованість без збільшення кредиторської заборгованості), що є актуальним для підприємств, які планують залучити нових інвесторів. Крім того, для великих підприємств завжди залишається актуальним питання прискорення обігу дебіторської заборгованості [9, с. 2].

За допомогою факторингових послуг можна збільшити кількість оборотних коштів підприємства; здійснювати ефективне фінансове

планування; зменшити відсоток ризику, які пов'язані з відстрочкою за товари, роботи, послуги; вдало управляти дебіторською заборгованістю, збільшувати конкурентоспроможність на ринку, а також розширити масштаби діяльності підприємства.

Проте, факторинг не є ідеальним. Він має низку недоліків. Наприклад, для факторанта факторинг являється досить дорогим способом залучення фінансових ресурсів. Факторинг передбачає підвищені вимоги до оформлення первинних документів по дебіторській заборгованості. Більшість боржників можуть негативно сприйняти факт використання факторингових послуг. Також одним з недоліків факторингу є наявність ліміту фінансування. Для фактора існують ризики, які пов'язані з несплатою або невчасною сплатою боржниками грошових коштів, а також ризики повернення товару.

У світовій практиці факторинг вважається ефективним фінансовим інструментом, який не лише забезпечує вихід із кризових ситуацій, але й сприяє підвищенню стабільності діяльності підприємств та посиленню їх конкурентоспроможності шляхом спрямування коштів на збільшення обсягів продаж та асортимент товарів, не відволікаючи їх при цьому в дебіторську заборгованість [16, с. 3].

В українській практиці факторинг досить часто прирівнюють до кредиту, хоча для цього нема ніяких підстав. Ці поняття мають різне правове підґрунтя. Для кредиту характерно мати конкретний термін, який прописується в договорі. Тим паче, для того аби отримати кредит, потрібно мати хорошу кредитну історію, а також бути платоспроможним вже на той період, коли є потреба в отриманні кредиту. Що стосується факторингу, то тут фінансова установа орієнтується на майбутнє компанії-клієнта та не вимагає застави на відміну від кредиту. За всі можливі ризики, які можуть виникнути в ході господарської діяльності, відповідає банк. Слід врахувати і часові рамки здійснення цих операцій. Процедура оформлення кредиту займає значно більше часу, так, як банк детально вивчає свого потенційного

клієнта, а також його дебіторів. Що стосується процедури факторингу, то клієнтам надаються значні можливості для розвитку, оскільки факторинг не обмежений чітко встановленими сумами. Співробітництво з банком у межах факторингового обслуговування не зобов'язує компанію до відкриття поточного рахунку та переходу на повне банківське обслуговування в даному банку [2, с. 2].

На нашу думку, використання факторингу підприємствами є більш вдалим варіантом ніж кредит, тому що насамперед виробникові потрібно якнайшвидше отримати плату за відвантажену продукцію, роботу чи надану послугу для того, щоб отримані кошти реінвестувати у подальший розвиток бізнесу.

Для аналізу факторингових операцій в ринкових умовах господарювання потрібно використовувати ряд наступних процедур:

- ✓ аналіз доцільності використання факторингового механізму;
- ✓ оцінка ризикованості факторингу;
- ✓ оцінка якості дебіторської заборгованості за факторинговими операціями;
- ✓ аналіз доходів та витрат по факторингу, їх зіставлення.

На думку Дроздова О. Г., Іваненко В. О., Ольховський О. А. результати такого аналізу повинні забезпечити прийняття управлінських рішень щодо перспектив використання факторингу, а також дозволити спрогнозувати майбутні грошові потоки від такої діяльності [16, с. 8].

Аналіз факторингових операцій слід розглядати з двох сторін: перша – це фактор, тобто фінансова установа, яка має право надавати факторингові послуги, інша – факторант, який виступає в ролі клієнта факторингової компанії і має наміри отримати послуги з факторингу.

АТ "ОТП БАНК" виступає в цій ситуації фактором, та здійснює аналіз факторингових операцій за допомогою показників фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, рентабельності, прибутковості та ефективності факторингових операцій. Аналіз проводиться АТ "ОТП БАНК"

з метою визначення стану підприємства-дебітора, обґрунтування можливості отримання від боржника погашення, ефективності використання факторингового портфелю, обґрунтування можливості отримання прибутку [29, с. 116].

Компанія, яка перебуває на позиції факторанта в якості ефективного управління оборотним капіталом аналізує показники оборотності дебіторської заборгованості, ефективності використання оборотного капіталу. Мета аналізу полягає у виявленні економічних переваг факторингу як операції з управління оборотним капіталом. Аналіз здійснюється на основі обчислення зазначених показників та проводиться внутрішніми користувачами факторанта з метою прийняття управлінських рішень про застосування факторингових операцій [29, с. 116].

Як висновок, можемо зазначити, що факторинг слід розвивати і популяризувати в Україні з метою розвитку економіки та збільшенню ефективності фінансової системи. Це можна зробити за допомогою ознайомлення споживачів з таким продуктом як «факторинг» та доопрацювати законодавчий фундамент для того, аби побудувати довіру у відносинах між фактором та факторантами (рис. 1.5.):

Рис. 1.5. Шляхи розвитку факторингу в Україні

**Джерело: розроблено автором*

Ми вважаємо, що популяризація факторингових послуг в національному середовищі призведе до розвитку підприємств так, як

факторинг дає змогу збільшити обсяги продажів товарів (робіт, послуг) з використанням умов відстрочення платежів. Підприємства матимуть змогу збільшити обсяги постачання товарів, так як в них з'являться вільні грошові кошти, котрі вони можуть реінвестувати у створення нової продукції, що збільшить їх прибутковість. Також, за допомогою факторингу збільшиться конкурентоспроможність підприємств, тобто здатність створювати більш якісні товари та послуги.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

2.1. Організаційно-економічна характеристика [REDACTED]

Акціонерне товариство [REDACTED] – один з найбільших вітчизняних банків, визнаний лідер фінансового сектору України. На українському ринку він представлений з 1998 року, має стійку репутацію соціально відповідальної, надійної і стабільної структури, що пропонує споживачам сервіси європейської якості. Головний офіс [REDACTED] знаходиться за адресою: [REDACTED] [38].

[REDACTED] є ядром групи фінансових компаній [REDACTED] до складу якої входять [REDACTED] Відкритий пенсійний фонд [REDACTED] Команда в Україні налічує 3162 співробітники, з них 2940 працюють в [REDACTED] [38].

На сьогодні міжнародна група [REDACTED], як ключовий гравець ринку [REDACTED] пропонує високоякісні фінансові рішення для забезпечення потреб клієнтів у 11-ти країнах, які обслуговуються через банківські відділення і філії дочірніх компаній, [REDACTED] і точки продажів, розвинену партнерську мережу та засобами електронного банкінгу. Рік за роком [REDACTED] посилює свої лідерські позиції. Це підтверджується постійним розвитком та розширенням географії присутності, суттєво посилюючи позиції Групи [38]. Сьогодні [REDACTED] володіє всіма необхідними ресурсами для надання високого рівня обслуговування приватним та корпоративним клієнтам. [REDACTED] об'єднує великі дочірні структури, які надають послуги в сферах страхування, нерухомості, факторингу, лізингу, управління інвестиційними та пенсійними фондами. На рисунку 2.1. маємо можливість переглянути хто являється

акціонерами [38]:

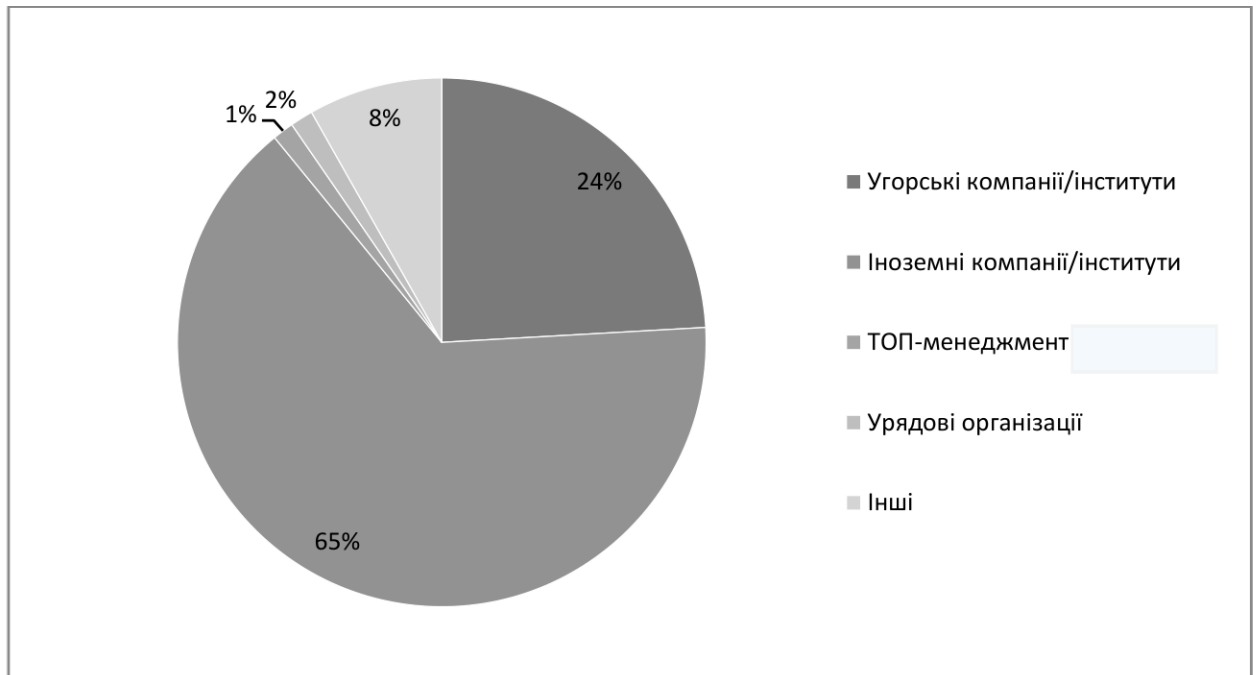

Рис. 2.1. Акціонери

*Сформовано на основі інформації з офіційного сайту [38]

Основні реквізити Акціонерного товариства наведено в табл. 2.1:

Таблица 2.1

Основні реквізити

Найменування юридичної особи, у тому числі скорочене (за наявності)	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
Організаційно-правова форма	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
Ідентифікаційний код юридичної особи	
Індивідуальний податковий номер	
Місцезнаходження юридичної особи	Україна,
Розмір статутного капіталу (пайового фонду)	6186023111,34 грн.
Види діяльності	64.19 Інші види грошового посередництва (основний)
Відомості про керівника юридичної особи	
Дата державної реєстрації:	02.03.1998
Перелік засновників (учасників) юридичної особи	
Сайт	

*Таблицю сформовано на основі інформації з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань

Метою діяльності [] є надання повного кола банківських послуг в рамках банківської ліцензії, наданої банку НБУ та одержання прибутку в інтересах акціонера банку. Відповідно до Статуту банк має право надавати банківські та інші фінансові послуги клієнтам на підставі банківської ліцензії [38] .

До банківських послуг належать:

- 1) залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу);
- 3) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик [43].

На підставі ліцензії [] здійснює наступні банківські операції (Додаток А) [44]:

- 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;
- 3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;
- 4) надання гарантій і доручень та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;
- 5) придбання права вимоги на виконання зобов'язань в грошовій формі за поставленні товари чи надані послуги, беручи на себе ризик виконання таких вимог та приймання платежів (факторинг);
- 6) лізинг;
- 7) послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей та документів;
- 8) випуск, купівлю, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших

оборотних платіжних інструментів;

9) випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток;

10) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій;

11) емісію власних цінних паперів;

12) організацію купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів.

На підставі генеральної ліцензії [] на здійснення валютних операцій [] здійснює наступні операції (Додаток Б) [44]:

1) неторговельні операції з валютними цінностями;

2) ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України;

3) ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті;

4) ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України;

5) відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;

6) відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними;

7) залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;

8) залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;

9) торгівля іноземною валютою на валютному ринку України (за винятком валюто-обмінних операцій);

10) торгівля іноземною валютою на міжнародних ринках;

11) операції з готівковою іноземною валютою та чеками (купівля, продаж, обмін, прийняття на інкасо), що здійснюються в касах і пунктах

обміну іноземної валюти банків;

12) операції з готівковою іноземною валютою (купівля, продаж, обмін), що здійснюються в пунктах обміну іноземної валюти, які працюють на підставах укладених банками агентських договорів з юридичними особами-резидентами;

13) операції з банківськими металами на валютному ринку України;

14) операції з банківськими металами на міжнародних ринках;

15) інші операції з валютними цінностями на міжнародних ринках.

має право надавати своїм клієнтам фінансові послуги шляхом укладення агентських договорів, згідно з тим переліком, що встановлюється Національним банком України [5].

надає фізичним та юридичним особам послуги з торгівлі валютними цінностями у готівковій та безготівковій формах з одночасним зарахуванням валютних цінностей на їхні рахунки відповідно до чинного законодавства України.

Також має право здійснювати діяльність по відношенню до [5]:

- 1) інвестицій;
- 2) випуску власних паперів;
- 3) випуску, розповсюдження та проведення лотерей;
- 4) зберігання цінностей або надання в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа;
- 5) інкасації коштів та перевезення валютних цінностей;
- 6) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських та інших фінансових послуг.

самостійно встановлює процентні ставки та комісійну винагороду за надані послуги в національній та іноземній валютах.

Крім операцій вказаних вище, на підставі відповідних ліцензій може здійснювати наступні види професійної діяльності на фондовому ринку: депозитарну діяльність депозитарної установи, діяльність

із зберігання активів інститутів спільного інвестування, діяльність із зберігання активів пенсійних фондів, діяльність з торгівлі цінними паперами (дилерська діяльність, брокерська діяльність та андерайтинг). Також має право поліпшувати, продавати, здавати в оренду, обмінювати та заставляти майно або майнові цінності. В [] переважає лінійно-функціональна (лінійно-штабна) система управління, при якій лінійне підпорядкування всіх питань, пов'язаних з управлінням цим об'єктом, поєднується з функціональним управлінням.

За підсумками року [] ввійшов у ТОП-10 (9-те місце) [] за рівнем чистих активів та посів 5-те місце за рівнем чистого прибутку (рис. 2.2.) [38]:

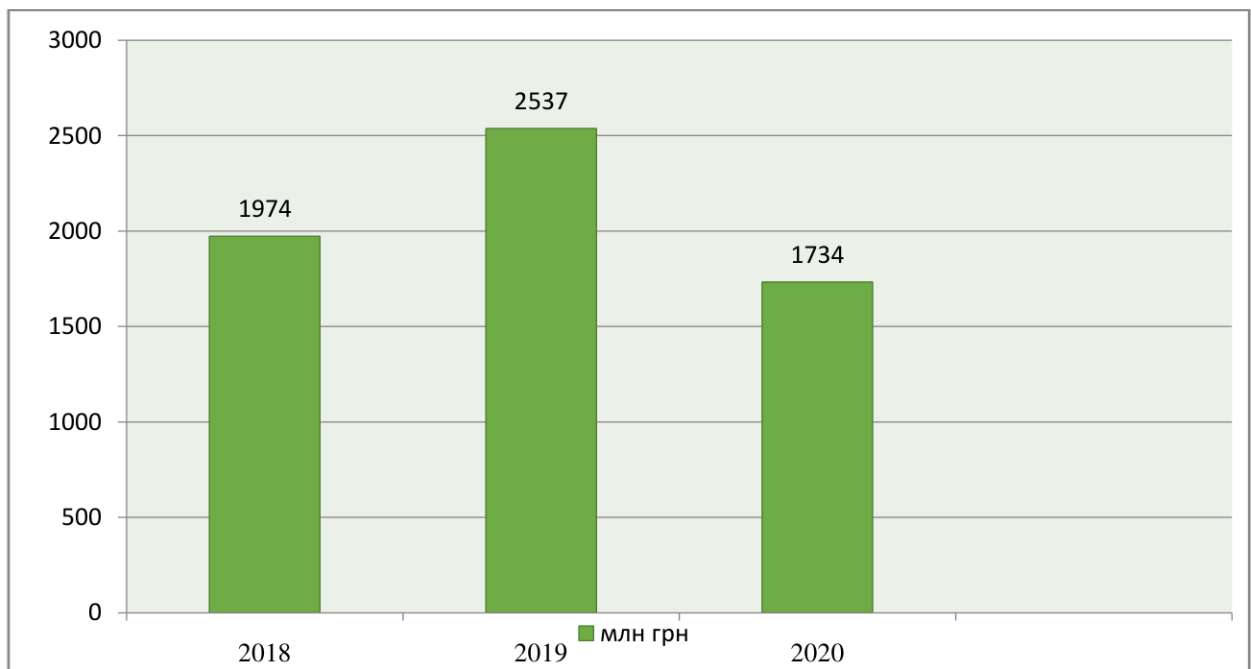

Рис. 2.2. Чистий прибуток [] за 2018-2020 рр.

**Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)*

У 2020 році активи [] продовжили суттєво рости і досягли рівня 58,9 млрд грн, що на 31,6% більше, ніж на початку року. Ринкова частка чистих активів на кінець 2020-го року досягла 3,23% проти 2,94% роком раніше (рис. 2.3.) [38]:

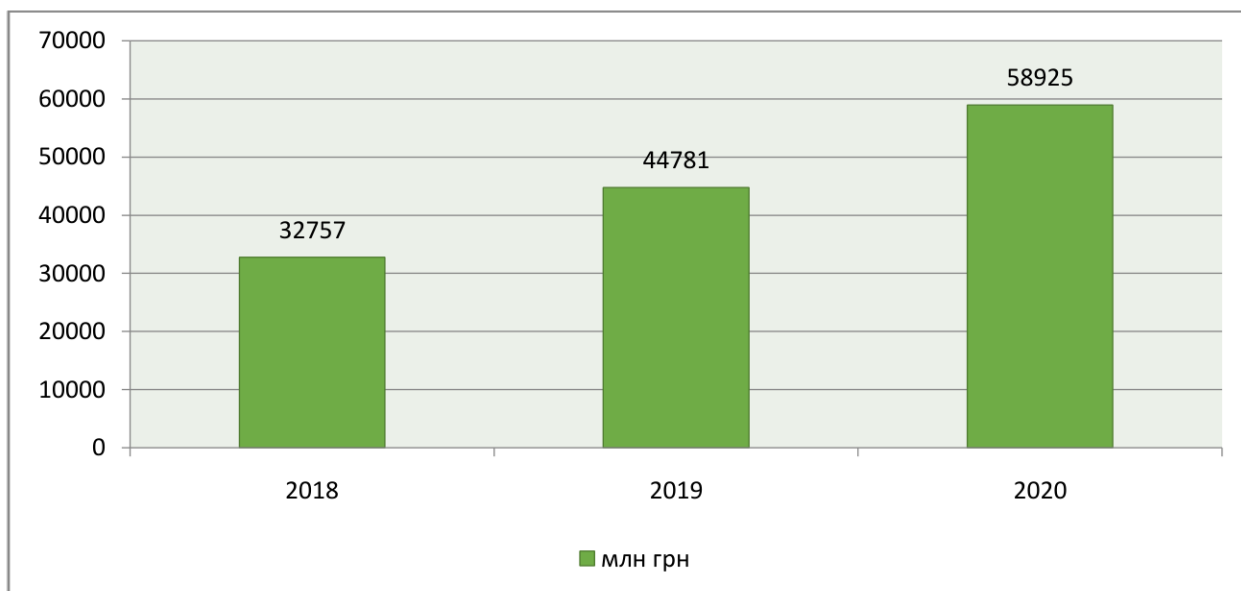

Рис. 2.3. Активи [] за 2018-2020 рр.

**Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)*

Рентабельність активів зменшилась до рівня 3,34% у річному виразі. Суттєво на зниження рівня прибутковості вплинули витрати на формування резервів (на 847 млн грн більше, ніж у 2019 році) в результаті погіршення макроекономічного середовища, спричиненого пандемією [38].

Запровадження карантинних обмежень призвело до зниження ділової активності клієнтів, що негативно вплинуло на комісійні доходи банку у 2020 році (рис. 2.4.) [38]:

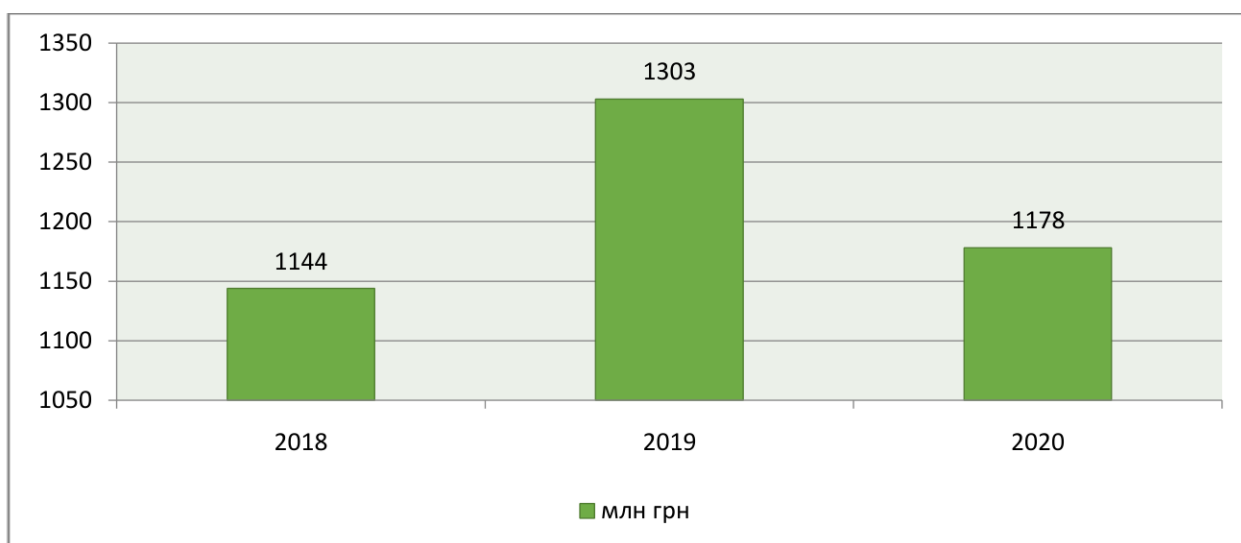

Рис. 2.4. Чистий комісійний дохід [] за 2018-2020 рр.

**Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)*

Суттєве зростання капіталу шляхом капіталізації прибутків протягом останніх років дозволяє [] бути готовим до будь-яких стресових ситуацій. Станом на кінець 2020-го норматив достатності капіталу перевищується більш ніж удвічі (нормативне значення 10%).рис. 2.5. [38]:

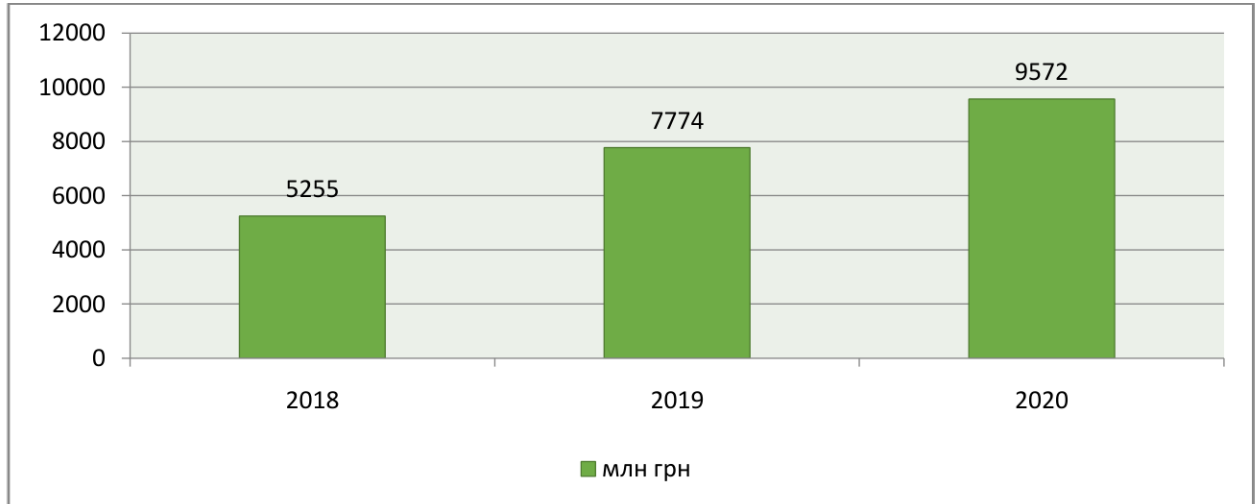

Рис. 2.5. Показники капіталізації [] за 2018-2020 рр.

*Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)

Завдяки збільшенню довіри до [], привабливості депозитних продуктів та програм лояльності у 2020 році кошти юридичних та фізичних осіб зросли на 35,1% і досягли рекордного рівня – 47,8 млрд грн. (рис. 2.6.) [38]:

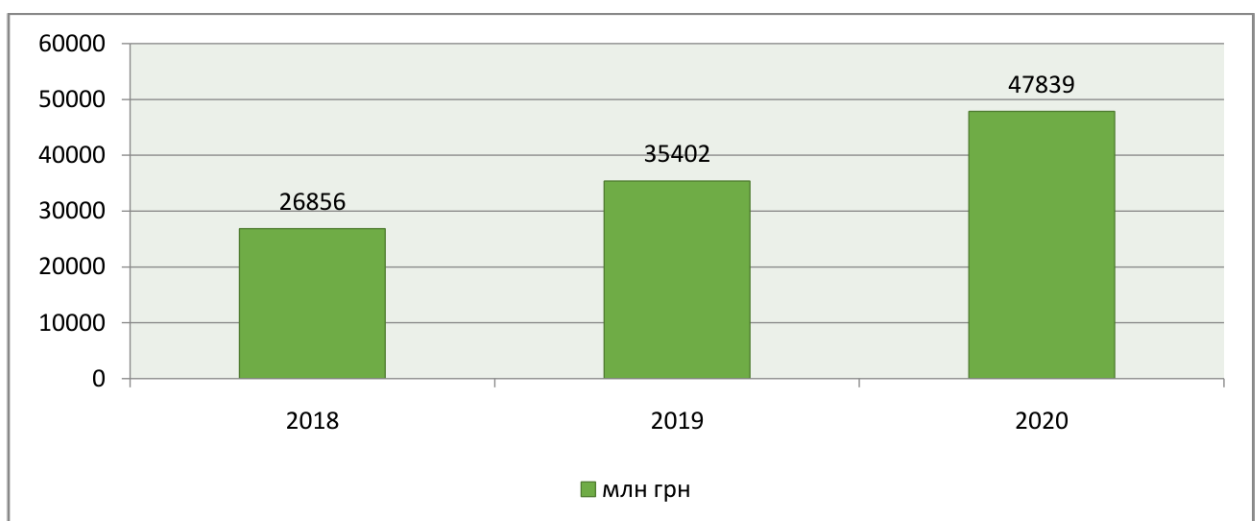

Рис. 2.6. Кошти клієнтів [] за 2018-2020 рр.

*Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)

Протягом 2020 року працюючий кредитний портфель збільшився на 13,3% і досяг 27,7 млрд грн. Таке зростання було зумовлене збільшенням кредитного портфелю юридичних осіб у національній валюті внаслідок суттєвого збільшення продажів у сегменті великого корпоративного бізнесу, зменшення відсоткових ставок та оновлених програм фінансування у сегменті малого та середнього бізнесу (рис. 2.7.) [38]:

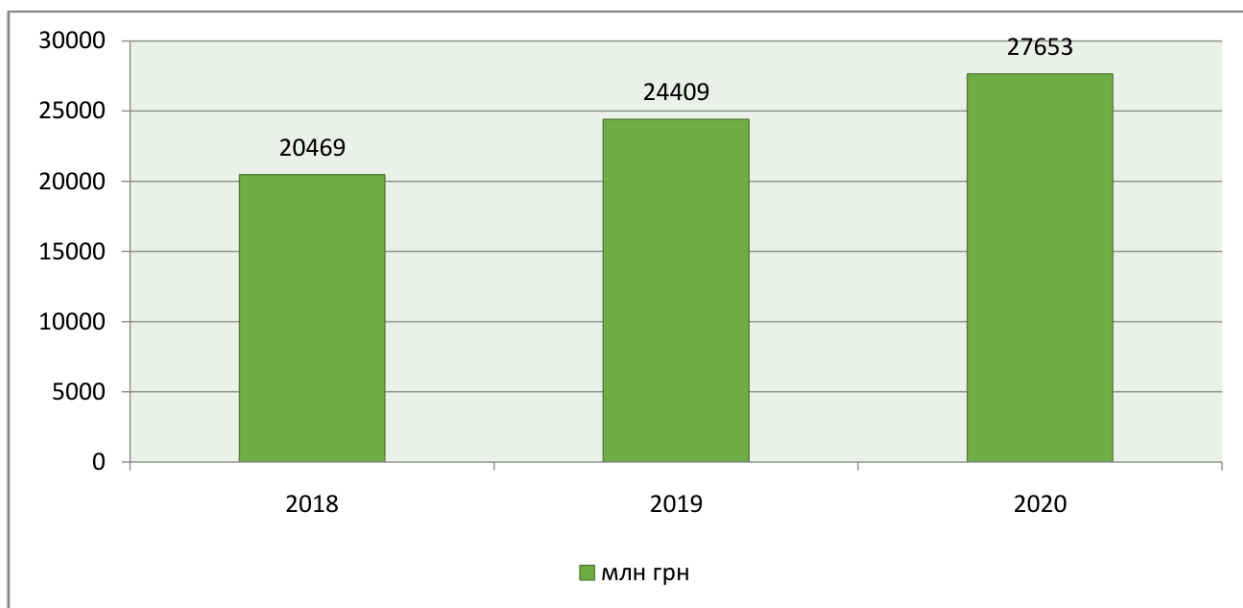

Рис. 2.7. Робочий кредитний портфель [] за 2018-2020 рр.

**Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)*

[] здійснюючи свою кредитну діяльність, надає кошти фізичним особам (населення, домогосподарства) та юридичним особам (корпоративний сектор економіки). За весь аналізований період простежується тенденція до зростання обсягу кредитного портфеля, зокрема значно зростають обсяги кредитування юридичних осіб. Що ж стосується кредитування фізичних осіб, то тут ситуація нестабільна. З одного боку, кредитний портфель комерційного банку є основним джерелом його доходів, однак, з іншого боку, є основним джерелом ризику. Оскільки саме від його структури і якості в значній мірі залежить стійкість банку та його фінансові результати (рис. 2.8.) [38]:

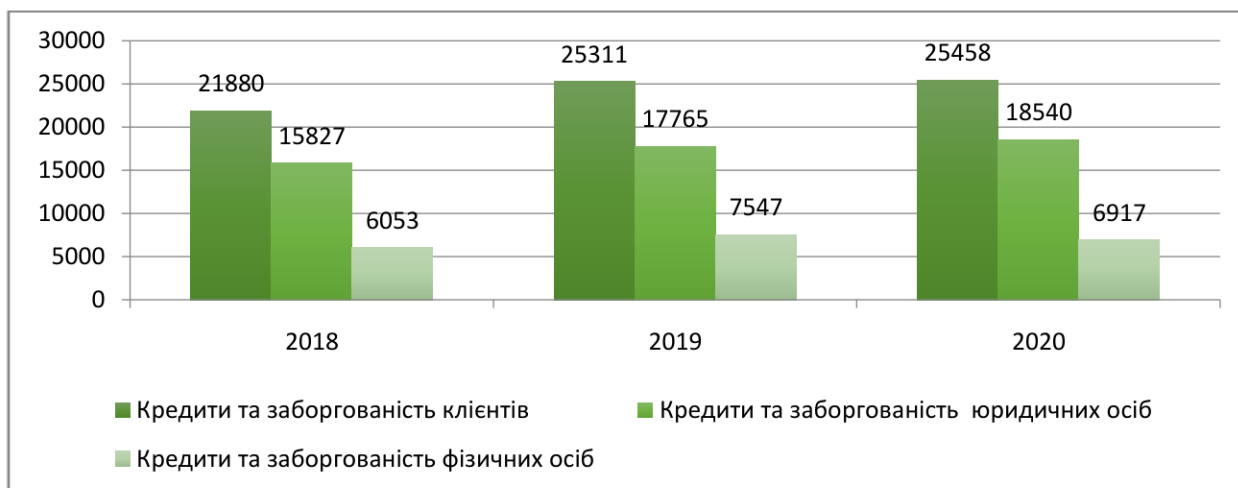

Рис. 2.8. Динаміка обсягу наданих кредитів та заборгованості у розрізі клієнтських каналів, млн. грн. за 2018-2020 рр.

*Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)

З рис. 2.8. спостерігаємо постійно зростаючу тенденцію збільшення обсягів кредитного портфеля []. Значне зростання відбулося у 2019 році. Таке значне зростання було обумовлене збільшенням продажу споживчих кредитів та активізацією кредитування бізнесу в іноземній валюті [38].

Найбільша питома вага у структурі кредитів належить кредитам юридичним особам та фізичним особам — підприємцям. Протягом звітного періоду частка юридичних осіб в кредитному портфелі [] коливалась у межах 70—73% (рис. 2.9.) [38]:

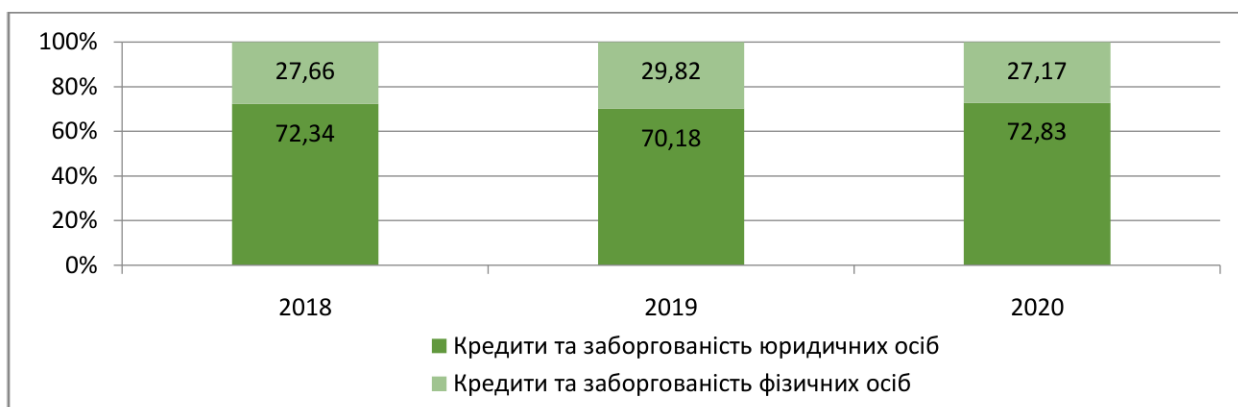

Рис. 2.9. Структура кредитного портфеля [] за 2018-2020 рр.

*Сформовано на основі звітності [] (Додатки Д - Н)

З рис. 2.9. ми спостерігаємо коливання кількості кредитів та заборгованості юридичних осіб у межах 70,18 - 72,83%. Що стосується кількості кредитів та заборгованості фізичних осіб, то коливання відбуваються наступним чином: 27,66% станом на 2018 рік, 29,82% у 2019 році та 27,17% станом на 2020 рік [38].

2.2. Методика бухгалтерського обліку факторингових операцій у фактора та факторанта

Факторинг - унікальний продукт, який допомагає вирішити цілу низку фінансових та економічних завдань і допомагає зміцнити позиції на ринку.

[] надає факторинг з регресом, при якому постачальник бере на себе зобов'язання здійснити зворотній викуп грошової вимоги в разі невиконання покупцем своїх зобов'язань перед фактором з оплати товарів, робіт, послуг. При цьому покупець повідомлений про те, що право грошової вимоги віддана [] (фактору), і здійснює платежі відповідно до необхідних реквізитів [38].

В [] працює наступна схема факторингу (рис. 2.10.):

Рис. 2.10. Схема факторингу []

*Сформовано на основі даних офіційного сайту [] [38]

Факторинг має багато переваг, як для Постачальника (Клієнта), так і для Покупця. Деякі з цих переваг ми навели у табл. 2.2:

Таблиця 2.2

Переваги факторингу

Для Постачальника (Клієнта)	Для Покупця
можливість фінансування обігового капіталу без забезпечення	отримання від Постачальника товарів/робіт/послуг з відстрочкою платежу (товарний кредит)
перетворення дебіторської заборгованості в «живі» гроші	збільшення обсягів закупок без залучення додаткового капіталу
ліквідація касових розривів	
прискорення оборотності грошових коштів	
можливість надання Покупцям більш вигідних умов розрахунків	
збільшення кола потенційних Покупців	
істотне збільшення обсягів продажів	
поліпшення платіжної дисципліни Покупців	
зменшення ризиків, пов'язаних із затримкою платежу	

*Сформовано на основі даних сайту [38]

Постачальник (Клієнт) повинен відповідати наступним вимогам [38]:

1. мати досвід роботи на ринку не менше 2-х років;
2. здійснювати регулярні поставки продукції/виконання робіт/надання послуг на умовах відстрочки платежу;
3. працювати з постійними покупцями;
4. мати фінансовий стан, що задовольняє [38]

Стандартні умови факторингового фінансування в [38]:

- Мінімальна сума ліміту – 4 000 000.0 гривень.
- Валюта фінансування – гривня.
- Фінансування існуючої, а не простроченої дебіторської заборгованості.
- Термін ліміту – 1-3 роки.
- Авансовий платіж – не більше 80% від суми поставки.
- Тривалість відстрочки платежу – від 14 до 120 календарних днів.

Основний документ, у зв'язку з яким здійснюються факторингові операції з Клієнтом, виступає договір факторингу. У договорі факторингу від [] [] прописуються наступні умови (Додаток В):

1. Предмет договору.
2. Тлумачення термінів.
3. Запевнення та гарантії.
4. Виключення відповідальності Клієнтів.
5. Порядок фінансування.
6. Ліміт фінансування. Платежі.
7. Права та зобов'язання сторін.
8. Конфіденційність.
9. Персональні дані.
10. Листування між сторонами.
11. Відповідальність сторін і вирішення спорів.
12. Заклучні положення.

При формуванні взаємовідносин між клієнтом і [] укладається договір факторингу, заповнюється заява встановленого взірця та надається встановлений фактором перелік документів.

Коли клієнт реалізує свою продукцію покупцю, отримуючи в обмін право вимоги і уступає фактору право грошової вимоги за вартістю меншою, ніж номінал боргу, то відбувається наступна послідовність дій, що зазначена у табл. 2.3:

Таблиця 2.3

Послідовність дій при здійсненні факторингових операцій

№	Назва етапу	Сторони, що беруть участь	Послідовність дій
1	Виникнення права грошової вимоги за договорами купівлі-продажу (надання послуг, виконання робіт тощо), цю вимогу передбачає повністю або частково відступити третій особі – фактору (новому кредитору)	Клієнт (перший кредитор)	Надає боржнику за договорами купівлі-продажу товари, послуги тощо.
		Боржник	Виникають зобов'язання зі сплати коштів.

Продовження табл. 2.3

	Укладання угоди про відступлення права грошової вимоги між клієнтом і фактором.	Клієнт	За цією угодою відступає право грошової вимоги фактору, вибуває із зобов'язання.
		Фактор (новий кредитор)	Набуває права грошової вимоги щодо боржника.
3	Повідомлення про відступлення грошової вимоги після підписання угоди (ст.1082 ЦК).	Клієнт	Може повідомляти боржника про відступлення права грошової вимоги на користь фактора.
		Боржник	Отримує від клієнта таке повідомлення.
		Фактор	Може повідомляти боржника про відступлення права грошової вимоги клієнтом на свою користь.
4	Компенсація вартості відступленого права (може бути меншою від суми відступленого права грошової вимоги).	Фактор	Компенсує клієнту вартість відступленого права за угодою.
		Клієнт	Отримує від фактора таку компенсацію.
5	Сплата грошових зобов'язань боржником.	Боржник	Виконує свої зобов'язання перед фактором за угодою – сплачує кошти
		Фактор	Отримує від боржника кошти за виконання угоди.
6	Плата за передачу коштів (тобто плата факторингових послуг) може бути у вигляді: 1) окремої плати за факторингові послуги; 2) сума основного боргу боржника перед першим кредитором може бути зменшена на суму оплати факторингових послуг.	Клієнт	Платить фактору за надані факторингові послуги (Компенсацію вартості відступного права – операція 4 цієї таблиці)ю
		Фактор	Отримує від клієнта компенсацію.

**Джерело: таблиця побудована на основі [48, с. 89]*

Кожне діюче підприємство відображає господарські операції в бухгалтерському обліку, а факторингова операція є одним з видів господарської діяльності. Не існує стандартів щодо ведення обліку факторингових операцій, тому підприємство самостійно приймає рішення як їх відображати.

Метод відображення факторингових операцій на рахунку залежить від виду факторингу:

- факторинг з правом регресу - це виділення грошей третій стороні (боржнику) для фінансування клієнтів. Якщо третя особа (боржник) не виконує зобов'язання, передбачені договором, вчасно, фактор має право

повернути грошову вимогу замовнику, і тоді замовник поверне суму фінансування та комісійних за користування;

- факторинг без права регресу - це фінансування, що надається замовнику у разі передачі грошової вимоги третій особі (боржнику). Якщо третя особа (боржник) не виконує зобов'язання, передбачені договором, протягом встановленого строку, фактор не має права повернути грошову вимогу замовнику.

Іншими словами, враховуючи право регресу, продавець дебіторської заборгованості, ризик непогашеної заборгованості компанії, все ще існує. Якщо факторинг проводиться без регресу, ризик виникнення безнадійної заборгованості несе цей фактор. Отже, за відсутності регресу довіритель передає своє право стягнути борги з факторів-боржників. Цей фактор стає власником запиту про непогашену заборгованість та бере на себе ризик непогашеної заборгованості.

Розглянемо методику обліку факторингових операцій зі сторони Фактора (банківської установи) та клієнта факторингових послуг.

 , як Фактор, відображає факторингові операції наступним чином (табл. 2.4):

Таблиця 2.4

Облікові записи при відображенні факторингових операцій Фактором

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	На дату укладання факторингової угоди, сума, яку зобов'язується сплатити клієнту	9129	9900	960000
2	Отримані розрахункові документи, обліковані за номінальною вартістю	9800	9910	960000
3	При проведенні факторингу, якщо видає клієнту аванс в розмірі всієї суми дебіторської заборгованості або у вигляді фіксованого проценту	2030	2600	960000
4	При проведенні факторингу, якщо утримано авансом комісійні і процентні доходи	2030	2036	952000
5	Одночасно сума авансу відображається позабалансом як зменшення зобов'язань перед клієнтом	9900	9129	960000

Продовження табл. 2.4

6	Якщо [] отримав платежі від дебітора, але ще не провели дану операцію, то їх відображають за транзитним рахунком	1200 2600	3739	960000
7	Після того як платіж буде проведено, відповідна сума переноситься на рахунок факторингових операцій	3739	2030	960000
8	На дату розрахунків, яку зазначено у факторинговій угоді, [] здійснює оплату купленої дебіторської заборгованості і перерахування коштів на поточний рахунок клієнта	2030	1200 2600	960000

**Джерело: таблиця побудована за даними [4, с. 301]*

Панкратова Л. А. у своїй науковій праці зазначає, що облік спеціальних резервів потрібно вести за рахунками 24 розділу групи 240 «Резерви під заборгованість за кредитами, що наданні клієнтам».

Операції з формування резерву за наданими кредитами супроводжуються проводкою [40, с. 301]:

Дт 7702 «Відрахування в резерви під заборгованість за наданими кредитами клієнтам».

Кт 2400 «Резерви під кредити, що надані клієнтам та оцінюються на індивідуальній основі».

Банк може створювати попередньо визнаний збиток, якщо фінансовий стан позичальника покращився[40, с. 301]:

Дт 2400 «Резерви під кредити, що надані клієнтам та оцінюються на індивідуальній основі».

Кт 7702 «Відрахування в резерви під заборгованість за наданими кредитами клієнтам».

Списання безнадійної заборгованості за кредитами відображається:

Дт 2400 «Резерви під кредити, що надані клієнтам та оцінюються на індивідуальній основі».

Кт 2037 «Прострочена заборгованість за вимогами, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання».

Одночасно на позабалансовому обліку здійснюється запис[40, с. 301]:

Дт 9611 «Списана у збиток заборгованість за кредитними операціями».

КТ 9910 «Контррахунок».

Отже, договір факторингу варто заключати з метою отримання оборотних коштів, для вирішення поточних проблем з основною діяльністю підприємства.

Факторингові операції з правом регресу у Клієнта відображаються наступним чином (табл. 2.5):

Таблиця 2.5

**Бухгалтерський облік факторингових операцій
з правом регресу у Клієнта**

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	Дебіторська заборгованість постачальника за договором поставки	361	701,70 2	1200000
2	Визначення податковим зобов'язань з ПДВ по поставці	701, 702	641	200000
3	Списання собівартості реалізації за договором поставки	901,902	26, 231	932000
4	Передача фактору право грошової вимоги до боржника (проданий фінансовий актив)	377	733	1200000
5	Відображена сума балансової вартості факторингового активу	952	361	1200000
6	Викуп фактором заборгованості постачальника в розмірі 80%	311	377	960000
7	Нарахування відсотків за договором факторингу	952	634	18000
8	Нарахування винагороди за адміністрування дебіторської заборгованості	952	685	5000
9	Відображення податкових зобов'язань з ПДВ по винагороді	641	685	1000
10	Перерахування фактору коштів винагороди та нарахованих відсотків	685, 684	311 311	6000 18000
11	Не отримана фактором сума заборгованості від покупця, право регресу на постачальника	361	377	1200000
12	Перерахування фактору на правам регресу суми заборгованості від постачальника	377	311	960000
13	Перенесення дебіторської заборгованості фактора, несплаченої постачальнику (1200000 - 960000 = 240000)	377	377	240000
14	Перенесення залишку заборгованості покупця на розрахунки за претензіями	374	361	1200000
15	Нарахування штрафних санкцій за договором поставки (25600)	374	715	25600
16	Отримання суми за направлено претензією	311	374	1225600
17	Списання доходів	701, 702	791	1000000
18	Списання собівартості реалізації	791	901, 902	932000
19	Визначення фінансового результату	791	441	63000

Продовження табл. 2.5

20	Списання штрафних санкцій	715	79	25600
21	Списання доходів від фінансового активу	733	79	1200000
22	Списання балансової вартості факторингового активу	79	952	1200000
23	Списання витрат по сплаті відсотків та комісійної винагороди	79	952	23000
24	Визначення фінансового результату	79	441	2600

**Джерело: таблиця побудована за даними [28, с. 230, 231]*

Факторингові операції без права регресу відображаються у Клієнта наступним чином (табл. 2.6):

Таблиця 2.6

**Бухгалтерський облік факторингових операцій
без права регресу у Клієнта**

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	Передача фактору право грошової вимоги до боржника (проданий фінансовий актив)	377	733	1200000
2	Відображена сума балансової вартості факторингового активу	952	361	1200000
3	Одержана оплата рахунків від фактора за поступку права вимоги -перерахований аванс в розмірі 80% від суми рахунків	311	377	960000
4	Нарахована винагорода, фактору за фінансування згідно з договором (відсотки)	952	634	18000
5	Перерахування суми винагороди з поточного рахунку	684	311	18000
6	Адміністрування дебіторської заборгованості	952	635	5000
7	Відображено нарахований податковий кредит з ПДВ	641	685	1000
8	Оплата винагороди за адміністрування дебіторської заборгованості	685	311	6000
9	Одержані грошові кошти від фактора, сплачені боржником (за вирахуванням раніше отриманого авансу від фактора)	311	377	216000
14	Визначення результату від застосування фінансового інструменту (1200000 + 18000 + 5000)	733 792	792 952	1200000 1223000

**Джерело: таблиця побудована за даними [28, с.226]*

Використання факторингових операцій дає змогу факторанту швидко отримати кошти та реінвестувати їх у діяльність та розвиток підприємства, а також зменшити розміри дебіторської заборгованості, застерегти себе від появи сумнівних боргів. Покупець товарів чи послуг у свою чергу знає

точний строк оплати вимоги по факторингу і може планувати та здійснювати свої наступні інвестування.

2.3 Напрями удосконалення облікового відображення факторингових операцій в системі управління

Актуальність розвитку факторингових відносин для суб'єктів господарювання в Україні зумовлена незадовільним станом розрахунків і наявних боргових зобов'язань, відсутністю оборотних коштів, гострою конкуренцією на товарних ринках і невикористанням процесу управління дебіторською заборгованістю за допомогою впровадження нових фінансових інструментів – факторингу [28, с. 221].

Як і кожний фінансовий інструмент факторинг має, як і ряд переваг, так і ряд недоліків.

Зеленіна О. О. у своїй праці виділила наступні переваги факторингу [21, с. 5]:

- до економічних можна віднести збільшення оборотності обігових коштів і, як наслідок, зменшення потреби в них, захист від втрат, захист від втраченої вигоди [21, с. 5];

- до маркетингових відносять захист своєї ринкової частки, розвиток бізнесу, утримання свого ринку й недопущення на нього конкурентів, одержання конкурентних переваг, виведення на ринок нових продуктів, поліпшення іміджу у свого постачальника завдяки точності в розрахунках, можливість забезпечення товаром свого покупця незалежно від строку [21, с. 5];

- до фінансових належать отримання довгострокового необмеженого беззаставного фінансування, поліпшення ліквідності балансу, зменшення кредитного навантаження, прогнозованість та стабільність грошових надходжень, гарантія надходжень коштів від покупців у встановлений строк,

зменшення дефіциту обігових коштів, зниження вартості обігових коштів, можливість використання інших джерел фінансування одночасно [21, с. 5].

Проте, незважаючи на ряд переваг, одним з недоліків факторингу вважається його вартість. Загальна процентна ставка, як правило, вища вартості короткострокового кредиту на 2-3 %. Крім того, факторинговому обслуговуванню зазвичай не підлягають підприємства, що подають до факторингу велику кількість дебіторів, заборгованість кожного з яких виражається невеликою сумою, а також підприємства, що укладають зі своїми покупцями (замовниками) довгострокові контракти і виставляють рахунки на здійснення поставок, тобто вимагають авансу [21, с. 5].

Національний банк України оприлюднив Білу книгу "Майбутнє регулювання ринку факторингу. Запропоновані у книзі підходи до майбутнього регулювання ринку факторингу враховують особливості його функціонування в Україні. Сьогодні на вітчизняному ринку переважно розвивається неklasична модель роботи факторингових компаній: купівля проблемних чи непрацюючих кредитів для їх подальшого стягнення, тобто колекторська діяльність. Такі компанії купують заборгованість позичальників у Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, банків та фінансових компаній, які займаються мікрокредитуванням [37].

Водночас у традиційному розумінні факторинг дозволяє продавцеві, який поставив товар і не отримав оплату, передати право вимоги до боржника за договором поставки факторинговій компанії, тим самим вирішуючи свою проблему із недоотриманими коштами. Торговий факторинг є важливим фінансовим інструментом, який дає змогу бізнесу розширити доступ до фінансових ресурсів, компаніям пропонувати клієнтам вигідні умови оплати (товарний кредит), підвищити обсяги продажів, ліквідність балансу, прискорити оборотність активів, поповнити оборотний капітал та уникнути касових розривів [37].

Запропоноване НБУ регулювання ринку факторингу має дві ключові мети:

1. Сприяти розвитку в Україні класичного торгового факторингу як інструменту доступного та швидкого фінансування та управління дебіторською заборгованістю для бізнесу;
2. Встановити вимоги щодо прозорості та дотримання ринкової поведінки при здійсненні колекторської діяльності та розмежувати її з ринком торгового факторингу [37].

Для досягнення поставлених цілей НБУ планує надати факторинговим компаніям можливість виконання суміжних нефінансових послуг, спростити доступ до ринку, підтримувати права та захищати факторингові компанії на законодавчому рівні, посилити нагляд за ринковою поведінкою в частині забезпечення прозорості та розкриття інформації, захисту прав клієнтів через дотримання компаніями стандартів доброчесної поведінки з боржниками.

У свою чергу фінансова установа зобов'язується дотримуватися вимог щодо мінімального розміру власного капіталу, подання звітності за оновленими стандартами, дотримання вимог щодо прозорості структури власності та бездоганної ділової репутації власників і керівників компанії, надання реалістичного бізнес-плану, дотримання вимог щодо захисту прав споживачів [37]. Отже, планується, що в майбутньому регулюванню ринку факторингу буде здійснюватися за допомогою наступних дій (рис 2.11.):

Рис. 2.11. Майбутнє регулювання ринку факторингу

**Джерело: сформовано на основі [37]*

Методика бухгалтерського обліку факторингових операцій вимагає класифікації факторингових операцій, визначених об'єктів, мети, завдання, методів і процедур, джерел і способів відображення операцій у бухгалтерському обліку постачальника, покупця та фірми-фактора [38, с.46]. Однак і бухгалтерський облік факторингових операцій потребує удосконалення. Значна кількість авторів, які досліджували питання обліку факторингових операцій, висунули власні рекомендації, які пов'язані з відображенням факторингових операцій в обліку. Ці рекомендації ми пропонуємо розглянути в табл. 2.7:

Таблиця 2.7

**Пропозиції авторів щодо відображення факторингових операцій
в обліку у Клієнта**

Автор, джерело інформації	Пропозиції авторів
Фартушняк О., Пасічник І.	Відображення наданого фактором фінансування за кредитом субрахунку 681 «Розрахунки за авансами отриманими» Облік витрат з плати за фінансування на субрахунку 952 «Інші фінансові витрати» Відображення передачі дебіторської заборгованості на позабалансовому рахунку 05 «Гарантії та забезпечення надані»
Веренич О., Шаповалова А.	Відображення наданого фактором фінансування за кредитом субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» Облік витрат з плати за фінансування на рахунку 92 «Адміністративні витрати»
Макарович В.К.	Відображення результатів факторингових операцій на субрахунках 733 «Інші доходи від факторингових операцій та 952 «Інші фінансові витрати»
Івашевська О.М.	Відображення наданого фактором фінансування за кредитом субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» Облік витрат з плати за факторингом на субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності» Відображення доходу від продажу боргів на субрахунку 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів», а витрат – на субрахунку 943 «Собівартість реалізованих запасів»
Копанська А.	Відображення непередбачених зобов'язань на позабалансовому рахунку 042 «Непередбачені зобов'язання» Віднесення плати за факторинг у складі витрат на субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності»
Дзюба Н.	Віднесення витрат по факторингу на субрахунок 951 «Відсотки за кредит» або 952 «Інші фінансові витрати»

**Джерело: сформовано на основі [36, с. 320]*

Як ми можемо спостерігати, думки науковців розділилися. Дехто пропонує відображати витрати по факторингових операціях на 95 рахунку, інші на 92 чи 94 рахунках. Що стосується доходів, то пропонують використовувати 71 та 73 рахунки. Також такі автори, як Фартушняк О., Пасічник І., Копанська А. радять застосовувати позабалансові рахунки. Нам найбільш імponує погляд Макарович В. К., яка пропонує відображати результати від факторингових операцій на субрахунках 733 «Інші доходи від факторингових операції та 952 «Інші фінансові витрати».

РОЗДІЛ III.

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ

3.1. Методика аналізу ефективності факторингових операцій в системі управління

Аналіз факторингових операцій бере свій початок з визначення їх місця та значення в загальному обсязі активних операцій банку. Факторингові операції відносяться до операцій, які приносять великі доходи так, як факторинг являється досить дорогим продуктом на фінансовому ринку. Ставки за такими операціями, зазвичай, вищі за ставки на кредити в районі 2-3 %. Разом з цим, факторингові операції належать до високо ризикованих дій. Саме тому, якщо розвивати та популяризувати використання факторингових операцій, це підвищить ефективність діяльності не тільки , а й інших компаній, а також сприятиме покращенню економічного стану країни в цілому [5].

Частка факторингових операцій у діяльності визначається за допомогою показників питомої ваги факторингових операцій у загальній сумі активних операцій розміру факторингових операцій на 1 грн. капіталу, розміру факторингових операцій на 1 грн. статутного капіталу та рівня купівлі дебіторської заборгованості [5].

Для аналізу факторингової активності розраховується показник питомої ваги факторингу за такою формулою [5]:

(3.1)

$$I \text{ фактор} = \frac{\text{Вкладення у факторингові операції}}{\text{Загальна сума активів банку}}$$

Спробуємо проаналізувати масштаби факторингових операцій в діяльності за допомогою умовних показників (табл. 3.1):

Таблиця 3.1

Аналіз масштабів факторингової діяльності

за 2019-2020 рр.

Показники	Результати на 31.12.2019	Результати на 31.12.2020	Відхилення	
			абсолютне	відносне, %
Факторингові операції, тис. грн	459,344	325,552	-133,792	-29,13
Активи банку, тис. грн	44,781,323	58,924,907	+14,143,584	+31,58
Капітал банку, тис. грн	7,774,475	9,571,561	+1,797,086	23,12
Акціонерний капітал, тис. грн	6,186,023	6,186,023	0	0
Питома вага факторингових операцій в активах банку, %	1,03	0,55	-0,48	-46,6
Розмір факторингових операцій на 1 грн. капіталу, коп.	5,91	3,4	-2,51	-42,47
Розмір факторингових операцій на 1 грн. статутного капіталу, коп.	7,43	5,26	-2,17	-29,21

*Джерело : таблиця побудована за даними сайту сайту [38]

Проаналізувавши масштаби факторингових операцій ми можемо спостерігати, що розміри факторингових операцій у частці активів зменшилися з 1,03% станом на 31.12.2019 до 0,55% станом на 31.12.2020 року. Абсолютне відхилення показника питомої ваги факторингових операцій в активах банку дорівнює -0,48 і в той же час відносне становить -46,6%. Наступний показник - розмір факторингових операцій на 1 грн. капіталу, який складає у 2019 звітному періоді 5,91 коп, а у 2020 році його розмір зменшився на 2,51 умовних одиниць і склав 3,4. Що стосується розміру факторингових операцій на 1 грн. статутного капіталу, то цей показник аналогічно з попередніми, має тенденцію зменшення. Його величина станом на 31.12.2020 дорівнювала 5,26 коп., що у порівнянні з 31.12.2020 менше на -2,17 в абсолютному відхиленні. Причиною зменшення розмірів факторингових операцій могла стати ситуація, пов'язана з COVID-19.

Після визначення місця, яке посідають факторингові операції в банківських операціях, проводиться аналіз їх динаміки та руху.

Аналіз динаміки здійснюється за допомогою стандартних показників [5]:

- абсолютний приріст факторингових кредитів;
- темп зростання факторингових операцій;
- темп приросту факторингових операцій.

Ми маємо можливість відслідкувати, що у 2020 році абсолютний приріст факторингових кредитів склав 325,552 тис. грн., а це на 133,792 тис. грн. менше ніж за попередній рік. У 2019 році цей показник дорівнював сумі у розмірі 459,344 тис. грн. Відповідно темп зростання факторингових операцій у 2020 році відображався у обсязі 70,87%.

Аналіз руху факторингових кредитів починається з визначення співвідношення дебетових та кредитових оборотів за рахунками факторингових кредитів, тобто визначається коефіцієнт співвідношення наданих та повернутих факторингових кредитів наступним чином [5]:

(3.2)

$$K_{\text{над. факт}} = \frac{\text{Надані факторингові кредити}}{\text{Залишок факторингових кредитів на кінець періоду}}$$

(3.3)

$$K_{\text{пов. факт}} = \frac{\text{Повернені факторингові кредити}}{\text{Залишок факторингових кредитів на початок періоду}}$$

Використовуючи наведені формули, розглянемо приклад аналіз руху факторингових кредитів за допомогою умовних показників (табл. 3.2):

Аналіз руху факторингових кредитів

[] за 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Абсолютне відхилення
Факторингові кредити на початок періоду, тис. грн.	410,980	459,344	+48,364
Факторингові кредити надані, тис. грн.	202,264	132,740	-69,524
Суми, відшкодовані платниками, тис. грн.	153,900	266,532	+112,632
Факторингові кредити на кінець періоду, тис. грн.	459,344	325,552	-133,792
Співвідношення дебетових та кредитових оборотів за факторингом	1,31	0,5	-0,81
Коефіцієнт надання факторингових кредитів	0,44	0,41	-0,03
Коефіцієнт повернення факторингових кредитів	0,37	0,58	+0,21

*Джерело : таблиця побудована за даними сайту [] 38]

З даної таблиці ми можемо зробити висновок, що [] скоротив надання факторингових кредитів у 2020 році на 69,524 тис. грн. У порівнянні з 2019 роком, коли надані факторингові кредити дорівнювали обсягу в розмірі 202,264 тис. грн., у 2020 році їх сума становила 132,740 тис. грн. Проте, у 2020 році збільшилися розміри сум відшкодованих платниками з 153,900 тис. грн. у 2019 році на 266,532 тис. грн. у 2020 році. Даний показник збільшився на 112,632 тис. грн. Також варто зазначити, що факторингові кредити на кінець періоду зменшили свою вартість на 133,792 тис. грн. У 2019 році їхня частка дорівнювала 459,344 тис. грн, а у 2020 році 325,552 тис. грн. Співвідношення дебетових та кредитових оборотів за факторингом становило 1,31 у 2019 році та 0,5 у 2020 році, абсолютне відхилення -0,81. Що стосується коефіцієнту надання факторингових кредитів, ми можемо зазначити, що він також знизився з 0,44 у 2019 році до 0,41 у 2020 році. Коефіцієнт повернення факторингових кредитів має позитивну тенденцію росту, це у свою чергу означає, що операції по факторингу зменшили свій рівень ризиковості. Даний коефіцієнт у 2019 році дорівнював 0,37 і у 2020 році підвищився до 0,58.

Факторингові операції відносять до високо ризикованих активних операцій. Тому особливу увагу треба звернути на своєчасність оплати рахунків-фактур покупцями продукції. За кожною операцією треба розглянути структуру платежів, виокремити частку прострочених та проаналізувати їх за тривалістю прострочення та за отримувачами цих послуг. Такий аналіз необхідний для оцінки доцільності та ефективності проведення цих операцій у майбутньому [5].

Важливим етапом аналізу факторингових операцій є оцінка їх ризикованості. При цьому з'ясовується достатність створених банківських резервів, а також оцінюються методи управління активними операціями. Особливостями формування резерву за факторинговими операціями є те, що враховується тільки строк погашення зобов'язання. За ступенем ризику факторингові операції відносять до трьох груп ризику [5]:

- ✓ стандартні — заборгованість, за якими строк погашення (повернення) передбачений договором, ще не настав (коефіцієнт ризику 2 %);
- ✓ сумнівні — існує прострочена заборгованість за операціями терміном до 90 днів (коефіцієнт ризику 50 %);
- ✓ безнадійні — термін прострочення заборгованості понад 90 днів (коефіцієнт ризику 100 %).

Для того, аби оцінити якість портфеля факторингових кредитів з позиції ризику використовують такі коефіцієнти [5]:

(3.4)

$$K_{\text{якості}} = \frac{\text{Факторингові кредити зважені за ступенем ризику}}{\text{Загальна сума факторингових кредитів}}$$

(3.5)

$$\text{Питома вага безнадійних факторингових кредитів} = \frac{\text{Факторингові кредити безнадійні}}{\text{Загальна сума факторингових кредитів}}$$

(3.6)

$$\text{Питома вага проблемних факторингових кредитів} = \frac{\text{Прострочені факторингові кредити}}{\text{Загальна сума факторингових кредитів}}$$

Спробуємо розробити можливий портфель факторингових кредитів на основі умовних даних (табл. 3.3):

Таблиця 3.3

Портфель факторингових кредитів
за 2019-2020 рр.

Групи ризику факторингових кредитів	2019 рік			2020 рік		
	Сума факторингових позик, тис. грн	Коефіцієнт ризику, %	Сума факторингових кредитів, зважених на ризик	Сума факторингових позик, тис. грн	Коефіцієнт ризику, %	Сума факторингових кредитів, зважених на ризик
1. Стандартні	349,460	2	6,989	290,380	2	5,808
2. Сумнівні	108,400	50	54,200	33,980	50	16,990
3. Безнадійні	1,484	100	1,484	1,192	100	1,192
Усього	459,34	-	62,673	325,552	-	23,990

*Джерело: таблиця побудована за даними сайту АТ "ОТП БАНК" [38]

За допомогою вищенаведених показників проводиться аналіз якості факторингових кредитів з погляду ризику (табл. 3.4):

Таблиця 3.4

Аналіз якості факторингових кредитів з погляду ризику
за 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення
1. Коефіцієнт якості портфеля факторингових кредитів	0,136	0,074	-0,062
2. Питома вага безнадійних кредитів у загальній сумі факторингових кредитів,	0,003	0,004	+0,001
3. Питома вага проблемних (прострочених) факторингових кредитів,	0,236	0,104	-0,132

*Джерело : таблиця побудована за даними сайту [38]

Отримані дані з таблиці 3.4 свідчать про те, що відбувається підвищення якості портфеля факторингових кредитів. Коефіцієнт якості портфеля факторингових кредитів вказує нам на те, що знижується рівень ризикованості таких кредитів. Як ми можемо спостерігати, даний коефіцієнт зменшився з 0,136 у 2019 році до 0,074 у 2020 році. Що стосується питомої ваги безнадійних кредитів у загальній сумі факторингових кредитів, то тут ми можемо спостерігати підвищення показника з 0,003 до 0,004, тобто, протягом року відбулося збільшення на 0,001. Питомій вазі проблемних (прострочених) факторингових кредитів притаманна тенденція зменшення з 0,236 у 2019 році до 0,104 у 2020 році, відхилення у розмірі – 0,132.

Для того, щоб розрахувати рівень доходності від факторингових операцій, використовують наступну формулу [5]:

(3.7)

$$\text{Д фактор} = \frac{\text{Дохід від факторингових операцій}}{\text{Сума, що перераховано фактором на оплату розрахункових документів}}$$

Вигідність (доцільність) факторингових операцій для визначається зіставленням питомої ваги прибутку від факторингових операцій у загальній сумі банківського прибутку з питомою вагою факторингових операцій у загальній сумі активів банку [5].

Ефективність використання факторингових операцій розглянемо на основі умовних даних в табл. 3.5:

Таблиця 3.5

Ефективність використання факторингових операцій

за 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення
1. Факторингові кредити (суми, перераховані фактор-банком постачальника), тис. грн	459,344	325,552	-133,792
2. Дохід від факторингових операцій, тис. грн	148,250	115,370	-32,880
3. Дохідність факторингових операцій, тис. грн	32,3	35,4	+3,1

Продовження табл. 3.5

4. Втрати банку від недоотримання сум з платників, тис. грн	98,150	76,450	-21,700
5. Питома вага доходів від факторингових операцій в доходах банку, всього, %	2,9	2,7	-0,2
6. Прибуток банку від факторингових операцій, тис. грн	75,130	59,980	-15,150
7. Прибутковість факторингових операцій, %	16,4	18,4	+2

**Джерело: таблиця побудована за даними сайту [38]*

Аналіз ефективності використання факторингових операцій привів до наступних результатів: дохід від факторингових операцій у 2019 році дорівнював 148,250 тис. грн., а вже у 2020 році його розмір склав 115,370 тис. грн., тобто відбулося зменшення на 32,880 тис. грн. Разом з цим зменшилися втрати банку від недоотримання сум з платників з 98,150 тис. грн. 2019 року до 76,450 тис. грн. 2020 року. Також можна побачити, що питома вага доходів від факторингових операцій в доходах банку зменшилася на 0,2%. Аналогічним чином у звітному 2020 році зменшився і прибуток від факторингових операцій в порівнянні з 2019 роком на 15,150 тис. грн., проте такий показник як прибутковість факторингових операцій мав позитивну тенденцію росту і збільшився на 2%.

На нестабільне положення факторингових операцій в портфельному кредиті банку вплинула ситуація з COVID-19 як в Україні, так і в цілому світі. слід приділити особливу увагу факторингу, адже цей продукт здатен значно підвищити його доходи, залучити нових клієнтів та позитивно вплинути на подальший розвиток товариства.

3.2. Аналіз факторингових операцій: зарубіжний досвід та вітчизняна практика

Проаналізувавши світовий фінансовий ринок визначено, що безсумнівним лідером з надання факторингового обслуговування є Європа, частка якої – 68% усіх факторингових операцій в світі. Швидкими темпами

розвивається факторинг в країнах Азії. Найбільша частина світового ринку факторингу припадала на декілька країн: Великобританія, яка є лідером ринку, Франція, Італія, США, Німеччина, Іспанія, Японія, Тайвань, Китай, Нідерланди, Австралія, Бразилія, Бельгія [39, с. 12-13].

Пальчук О. І. дослідила причини розвитку факторингових послуг в вищезгаданих країнах і виявила, що їх зростанню сприяють наступні фактори: державна підтримка і можливість впливати на інтереси факторингових компаній на державному рівні, відсутність спеціального регулювання (дозволів чи ліцензій) для здійснення факторингової діяльності, розвиток малого та середнього бізнесу, важкодоступність банківського кредитування, існування потужної факторингової асоціації [39, с. 13].

Дослідження ринку фінансових послуг показало, що факторинг є одним з найбільш зростаючих сегментів міжнародної фінансової індустрії. Заслужовує на увагу і висока динаміка зростання міжнародного факторингу та, відповідно, значення міжнародних факторингових асоціацій [39, с. 13].

Зовсім не дивно, що факторингові операції набувають популярності, адже факторинг дозволяє клієнту-постачальнику мінімізувати ризики, пов'язані з відстрочкою оплати придбання товару або послуги, зменшує необхідність у відволікання значних адміністративних ресурсів для отримання оплати від покупця за поставлений товар або послугу і надає можливість постачальнику отримати кошти за свою протерміновану дебіторську заборгованість [42, с. 21] .

Щодо зарубіжного досвіду використання факторингових послуг слід відмітити, що, наприклад, у Великобританії факторинг не обслуговують виробничі компанії, компанії оптово-роздрібної торгівлі і сфери послуг. Найбільший попит на послуги факторингу у Данії спостерігається у текстильній промисловості, у Греції – у харчовій, в Австрії – переробній та хімічній промисловості [42, с. 22].

Міжнародний факторинг є одним із каналів світового переливу капіталу (табл. 3.6)

Переваги міжнародного факторингу

На загальнодержавному рівні	-дозволяє збільшувати обсяги експортних операцій, врівноважуючи платіжний баланс та зменшуючи дефіцит бюджету, -обумовлює прозорість діяльності суб'єктів господарювання та фінансових установ
На рівні окремого підприємства	-прискорює і забезпечує стабільне поступове зростання та розвиток зменшує різноманітні ризики, -стимулює створення довгострокової програми розвитку -є гнучким інструментом фінансування оборотного капіталу на шляху до підвищення ліквідності

**Джерело: сформовано на основі [51, с. 20]*

Факторинг в Україні є достатньо молодим і перебуває на стадії формування. Економіка України відновлюється після кризи, зростає купівельна спроможність населення, збільшується споживання товарів. Зростання попиту споживачів змушує постачальників шукати шляхи залучення оборотних коштів для виготовлення більшої кількості продукції і залучати різні фінансові інструменти [51, с. 21].

Одним з таких фінансових інструментів являється факторинг, за допомогою якого підприємства зможуть керувати своєю дебіторською заборгованістю.

Застосування факторингу сприяє підвищенню ефективності роботи підприємства, надає йому можливість залучати нових покупців, виготовляти продукцію у більших об'ємах, з більшою швидкістю та робить його фінансово незалежним.

Зі сторони фактора, факторинг приносить хороші доходи, розширює портфель послуг, які може надавати компанія.

Однак існують недоліки використання факторингових послуг, як зі сторони фактора, так і факторанта (табл. 3.7):

Недоліки факторингу зі сторони фактора та факторанта

Для фактора	Для факторанта
Відсутність інструкцій та рекомендацій щодо відображення факторингових операцій в обліку	Висока вартість факторингових послуг
Невідповідність нормативних актів між собою	Велика кількість критеріїв, яким має відповідати як клієнт, так і дебітор
Високоризиковість операції	Збільшення оборотних коштів
Нестача висококваліфікованих кадрів	Встановлено ліміти фінансування на кожного дебітора

*Джерело: сформовано на основі [51, с. 20]

Використання в Україні факторингових послуг надає можливість вітчизняним експортерам отримувати достовірну інформацію про фінансово-господарський стан закордонних партнерів перед укладанням експортних контрактів і гарантовано отримувати оплату за експорт продукції. На відміну від розвинених країн в Україні факторинговими операціями здебільшого займаються не спеціалізовані компанії, а банки (понад 90 % ринку) [51,с. 20].

В Україні є низка стримуючих факторів розвитку факторингу, до них можна віднести політичну нестабільність в Україні, нестача довіри підприємців до механізмів факторингу, збільшення вартості продукції, асоціювання з кредитом та труднощі документообігу[42, с. 22]. Також сюди буде відноситися те, що наданням факторингових послуг займаються в основному банки, а не спеціально створені для цього факторингові компанії.

Отже, як підсумок можемо зазначити, що факторингові операції мають низку недоліків та переваг як у світовій практиці, так і у вітчизняному досвіді. Відповідно в Україні таких проблем є значно більше, через те, що факторинг не являється настільки розвинутим ніж закордоном. Тому, ми радимо звернути увагу на такий фінансовий інструмент, як факторинг, врегулювати питання та розбіжності на законодавчому рівні, зробити більш доступною можливість отримання ліцензій на надання факторингових послуг та зробити сам продукт більш доступним.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В ході дослідження нами було опрацьовано як теоретичні, так і практичні аспекти обліку та аналізу факторингових операцій в системі управління. На завершальній стадії ми впевнено можемо зазначити, що в обліку факторингових операцій присутні певні проблеми та неточності, які виділяють науковці з теоретичної та практичної точки зору.

За результатами дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Факторинг — це сукупність фінансових операцій, в ході яких постачальник товарів (робіт, послуг), тобто факторант передає власну дебіторську заборгованість факторинговій компанії, банку та іншій фінансовій установі (фактору), яка має право надавати факторингові послуги в обмін на грошові кошти за вартістю дебіторської заборгованості, яка менша за вартість відвантаження.

2. Усі факторингові операції можна класифікувати за трьома основними ознаками: за місцем проведення угоди (внутрішній, міжнародний), за рівнем ризикованості (з регресом, без регресу), за типом взаємодії з покупцем.

3. Методика відображення факторингових операцій на рахунках бухгалтерського обліку залежить від учасника факторингової операції та від виду факторингу.

Так, відображення факторингових операцій у фактора (банківської установи) здійснюється на рахунках 2030 «Вимоги, що придбані за операціями факторингу із суб'єктами господарювання», 9800 «Розрахункові документи за факторинговими операціями» та 9129 «Інші зобов'язання з кредитування, що надані клієнтам». Також застосовуються транзитні рахунки та контррахунки. А відображення результатів факторингових операцій у факторанта без права регресу здійснюється на субрахунках 733 «Інші доходи від факторингових операцій» та 952 «Інші фінансові витрати», а відображення

результатів факторингових операцій з правом регресу здійснюється позабалансовому рахунку 042 «Непередбачені зобов'язання».

4. Факторингові операції відносяться до високо ризикових, за рахунок того, що існує імовірність несплати або невчасної сплати зобов'язань покупцем. Переваги, привабливість факторингу і його доцільність при управлінні дебіторською заборгованістю виявляється в процесі аналізу його ефективності.

Аналіз факторингових операцій дає змогу визначити його ефективність, динаміку, структуру кредитного портфеля та привабливість під час управління дебіторською заборгованістю.

Проведення аналізу ефективності факторингових операцій по [] дає можливість стверджувати, що у 2020 році прибуток від факторингових операцій в порівнянні з попереднім роком зменшився на 15150 тис. грн., проте показник прибутковості факторингових операцій набув позитивного темпу росту і збільшився на 2%. Разом з цим, дохідність факторингових операцій склала 35,4 тис. грн., що в абсолютному показнику дало нам +3,1 у 2020 році. Частка активів на кінець 2020 року дорівнювала сумі в розмірі 58,9 млрд грн, що на 31,6% більше ніж на початок року, однак питома вага факторингових операцій в активах [] на кінець звітного 2020 року зменшилася на 46,6% в порівнянні з початком року. З цього слідує, що [] варто переглянути та удосконалити факторингу діяльність, адже такий фінансовий інструмент може збільшити його доходи, привабити нових клієнтів та відіграти важливу роль у майбутньому розвитку товариства.

5. Підходи щодо регулювання ринку факторингу на перспективу керуються «Білою книгою», яку Національний банк У країни оприлюднив на своїй сторінці. В цій книзі описані загальна концепція розвитку факторингу в Україні, модель майбутнього регулювання ринку, очікувані позитивні тенденції розвитку факторингу та подальша комунікація. Головною ціллю цього видання є розвиток класичного торгового факторингу на території

України, як ефективного інструменту управління дебіторською заборгованістю та прозорість і дотримання ринкового етикету під час здійснення факторингової діяльності та виокремлення її від ринку торгового факторингу. У результаті такі дії повинні призвести до захисту прав боржників, коли фінансові компанії будуть виконувати свою роботу, а також простимулювати подальший розвиток факторингу.

Факторинг може бути ефективно структурований таким чином, щоб і постачальник, і фактор вигравали від його економічних переваг. При цьому потрібне ретельне планування факторингової угоди з точки зору управління.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A szakdolgozat során megvizsgálásra került a faktoring műveletek mind az elméleti, mind pedig a gyakorlati oldala a számvitelben és a vállalatirányításban. Következtetéskép elmondható, hogy a faktoring műveletek könyvelésében problémák és hiányosságok vannak jelen, gyakorlati és elméleti téren, amelyekre a szakemberek is felhívják a figyelmet.

A kutatás eredményei a következők:

1. A faktoring olyan pénzügyi műveletek összessége, amelyek során az áruk beszállítói (szolgáltatások, munkálatok) azaz a faktorantok átadják a saját követeléseiket egy faktoring cégnek, banknak vagy más monetáris intézménynek (faktornak) amelynek jogában áll különféle faktoring szolgáltatások nyújtása a kötelesség összegén belül, ami nem haladja meg a leszállítás értékét.

2. A faktoring műveleteket három fő szempont szerint osztályozandó: a megállapodás megkötésének helye szerint (belső és nemzetközi), a kockázat szintje szerint (regresszióval, regresszió nélkül), a vásárlóval való együttműködés szerint.

3. A számviteli számlákon belüli kimutatás függ a faktoring műveletben való résztvevőtől, valamint a faktoring szolgáltatás típusától.

Tehát a faktoring műveletek kimutatása a faktornál (banknál) a 2030 „Gazdálkodó szervezetekkel történő faktoring ügyletek keretében szerzett igények”, 9800 „Faktoring műveletek elszámolási dokumentumai”, valamint 9129 „Az ügyfeleknek nyújtott egyéb hitelezési kötelezettségvállalások” számlákon történnek. A hasonló ügyletek kimutatása tranzit és kontra számlákon is történik. Az eredmény kimutatás a faktorantnál regressziós jog nélkül a 733 „Egyéb bevételek faktoring műveletektől” és 952 „Egyéb pénzügyi kiadások” számlákon történik. Viszont, ha rendelkezik regressziós joggal akkor a mérlegen kívüli 042 „Nemelőrelátott kötelezettségek” számlát használjuk.

4. A faktoring műveletek a magas rizikóval járnak mivel fennáll annak a lehetősége, hogy a vásárló nem időben vagy egyáltalán nem fogja végrehajtani a

kifizetést. Ezen műveletek előnye lehet a célszerűség alkalmazás a kötelességek irányításában.

A faktoring műveletek elemzése lehetővé teszi annak hatékonyságának, dinamikájának, a hitelállomány szerkezetének és vonzerőjének meghatározását a követelések kezelésében.

Az [REDACTED], elemzésekor a faktoring műveleteinek effektivitását 2020-ban, akkor arra a következtetésekre juthatunk, hogy 15 150 ezer hrivennyel csökkent az előző évhez képest, viszont ezen műveletek jövedelmezősége pozitív tendenciát mutat, azaz 2%-os növekedést. Számban ez 35,4 ezer hrivnya jövedelmet, ami abszolút mutatóban +3,1 növekedést jelent 2020-ban. 2020 végére az aktívák részedése 58,9 milliárd hrivnya volt, ami 31,6% több mint az év elején, viszont a faktoring műveletek súlya ezen összesen belül 46,6% csökkent. Ebből kifolyólag a bank számára előnyös lenne növelni ezen műveletek számát, mivel ez egy pénzügyi forrás, ami jelentősen növelheti a jövedelmeket így képezve egy jelentős alapot a társaság fejlesztésére.

5. A faktoring piac jövőbeli szabályozásának megközelítésében várhatóan irányadó lesz az úgy nevezett „Fehér könyv”, amelyről információt az Ukrán Nemzeti Bank saját internetes oldalán tett közvé. Ez a könyv leírja az ukrain faktoring-fejlesztés általános koncepcióját, a jövőbeni piaci szabályozás modelljét, a faktoring-fejlesztés várható pozitív tendenciáit és a további kommunikációt. A kiadvány fő célja: a klasszikus kereskedelmi faktoring kialakítása Ukrajnában, amely hatékony eszköz a követelések kezelésére, valamint az átláthatóság és a piaci etikett betartása a faktoring műveletek végrehajtása során, és elválasztja azt a kereskedelmi faktoring piacától. Ennek következtében, az ilyen cselekvéseknek az adósok jogainak védelméhez kell vezetniük, amikor a pénzügyi társaságok munkájukat végzik, valamint ösztönözniük kell a faktoring további fejlődését.

A faktoring hatékonyan strukturálható úgy, hogy mind a faktorant, mind a faktor kihasználja gazdasági előnyeit. Ehhez a faktoring megállapodás gondos kezelése szükséges a vezetőség tekintetében.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н. Е. Переваги факторингу в управлінні дебіторською заборгованістю підприємств України. *Молодий вчений*. - 2017. - № 1. - С. 531-534. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_1_127.
2. Авдєєв Ю. С. Факторинг як інструмент прискорення фінансування. *Управління розвитком*. - 2014. - № 13. - С. 3-5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_13_3.
3. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України, 2010-2020. URL: <https://smida.gov.ua/db/emitent/escrin/kv/showform/5/1484>.
4. Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В. Валютні операції // *Банківська енциклопедія*. — Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. — 504 с. — (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
5. Бібліотека економіста. 2005 – 2021. URL: <https://library.if.ua/books/1.html>
6. Брік С. В. Особливості проведення факторингових операцій для первісного кредитора. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. - 2014. - № 5. - С. 98-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnu_ekon_2014_5_17.
7. Бутинець Ф. Ф.. *Бухгалтерський словник*. Житомирський інженерно-технологічний ін- т. Житомир : ПП «Рута», 2001. 220 с.
8. Вигівська І. М. Аналітичне забезпечення управління ризиками факторингової діяльності. *Серія : Економіка*. - 2015. - Вип. 2. - С. 335-339. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2015_2_58.
9. Вовк В. Я. Проблеми та перспективи використання факторингу в Україні. *Фінансові дослідження*. - 2018. - № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_2_10.
10. Волохова Л. Ф. Аналіз ефективності факторингових операцій у комерційних банках. *Вісник Одеського національного університету. Серія:*

Економіка. - 2016. - Т. 21, Вип. 8. - С. 98-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_8_20.

11. Гнєдков А. В. Особливості обліку факторингових операцій у банку. Бізнес Інформ. - 2015. - № 11. - С. 320-324. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_11_53.

12. Говорушко Т. А., Ситник І. П., Степаненко К. М. Факторинг як форма рефінансування дебіторської заборгованості. 2012. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4980/1/123.pdf>.

13. Гончаренко О. В. Факторинг у міжнародній економічній діяльності України. Економічний простір. - 2017. - № 119. - С. 14-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2017_119_4

14. Господарський кодекс України: Закон від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

15. Діденко С. В. Організаційно-економічні аспекти розвитку факторингових послуг банків в умовах фінансово-економічних викликів. Вісник Університету банківської справи. - 2015. - № 3. - С. 53–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2015_3_11.

16. Дроздова О. Г. Факторинг як дієвий механізм управління дебіторською заборгованістю: обліково-аналітичний аспект . *Бізнес Інформ*. - 2018. № 6. С. 314-322. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_6_44.

17. Дубина М. В. Визначення природи факторингової послуги та особливостей її надання фінансовими установами. Фінансові дослідження. - 2018. - № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_1_10.

18. Дутова Н. В. Особливості бухгалтерського та податкового обліку факторингових операцій у постачальників. Економіка і організація управління. - 2017. - Вип. 1. - С. 86-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2017_1_11.

19. Еш С. М. Факторингове фінансування на вітчизняному ринку фінансових послуг. Наукові праці Національного університету харчових

технологій. - 2016. - Т. 22, № 5. - С. 68-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2016_22_5_11.

20. Завора Т. М. Аналіз ринку факторингових послуг в Україні. *Економіка і регіон*. 2012. № 6. С. 131-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_6_26.

21. Зеленіна О.О. Факторинг як елемент позикового капіталу: обліково-теоретичний аспект. *Міжнародний збірник наукових праць*. Випуск 3(18). с. 1 – 8.

22. Зубілевич С. Я. Облік основної діяльності факторингових компаній України за МСФЗ. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. - 2016. - Вип. 2. - С. 73-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgr_ekon_2016_2_10.

23. Каракой Т. С. Правове регулювання факторингу в Україні як специфічної фінансової послуги . *Молодий вчений*. 2018. № 4(2). С. 677-680. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4\(2\)__77](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_4(2)__77).

24. Колодізева С. О. Розвиток ринку факторингових послуг України в умовах європейської інтеграції. Бізнес Інформ. - 2016. - № 1. - С. 282-287. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_1_48.

25. Коломієць К. В. Сторони договору факторингу. Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія". - 2018. - Вип. 4. - С. 194-202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchfo_2018_4_21.

26. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг про міжнародний факторинг (Оттава, 28 травня 1988 року) . Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

27. Кузь В. І. Напрями удосконалення обліку факторингових операцій. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2015. - № 2. - С. 61-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2015_2_10.

28. Левченко О.М. Факторинг: методика облікового процесу. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2010 р. с. 219 – 233.
29. Макарович, В. К. Аналіз ефективності факторингових операцій як інструменту управління оборотним капіталом. *Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. Том 14. № 3. С. 114-122.*
30. Макарович В.К., Ганусин А.А. Економічний зміст факторингових операцій в системі управління підприємствами для цілей їх облікового відображення. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Полтава, 28 квітня 2021 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2021. Ч. 1. 71 с. С.60-62.
31. Макарович В. К. Економічна сутність та ідентифікація факторингових операцій в системі бухгалтерського обліку. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2013. Т. 18, Вип. 2(1). С. 12-16 . URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_2\(1\)__4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_2(1)__4).
32. Макарович В. К. Факторинг: еволюція і становлення. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/24278/1/64-Makarovych-186-189.pdf>.
33. Марченко О. В. Фінансовий механізм факторингових операцій банку: аналіз ключових аспектів. *Молодий вчений*. - 2017. - № 3. - С. 798-802. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3_185.
34. Момот Л. В. Факторингові послуги в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки 2016. Вип. 16(2)*. С. 147-149. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16\(2\)__40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16(2)__40).
35. Настенко М. М. Особливості бухгалтерського обліку факторингових операцій в комерційних банках України. *Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси*. - 2012. - Вип. 9(2). - С. 478-486. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(2\)__69](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(2)__69).

36. Недеря Л.В. Факторингові операції: технологія проведення та облікові процедури. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи в Україні. Т.7:Збірник наукових праць*. Суми: Мрія1 ЛТД; УАБС, 2003.-320 с.

37. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. 1991—2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oprilyudneno-pidhodi-domaybutnogo-regulyuvannya-rinku-faktoringu>.

38.Офіційний сайт ОТП Bank, 2008-2021. URL: <https://www.otpbank.com.ua>.

39. Пальчук О. І. Факторинг на світовому ринку фінансових послуг в умовах економічної глобалізації. Інститут світової економіки і міжнародних відносин. Київ. 2011 р. с. 12 – 13.

40. Панкратова Л.А. Особливості обліку факторингових операцій в комерційних банківських структурах. Збірник наукових праць Уманського НУС. Ч. 2: Економічні науки. 2016. Вип. 88. С. 297–304.

41. Поліщук О. В. Удосконалення механізму регулювання факторингових послуг в Україні. Стратегія розвитку України. - 2015. - № 2. - С. 80-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru_2015_2_17.

42. Пошивалова О. В. Михалочкіна М. О. Факторингових послуг в Україні та світі. 2018 р. с. 20 – 22.

43. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.

44. Про перелік банків, які мають банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій, у тому числі з валютними цінностями, та заходи впливу, застосовані до банків щодо здійснення окремих операцій: Лист НБУ від 11.07.2003. № 41-211/1496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1496500-03#Text>.

45. Прохорова В. В. Оптимізація руху грошових коштів підприємства на основі факторингу. Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 10. - С. 452-457. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_10_56.

46. Семенихин Р. Б. Методика аудита факторингових операцій: автореф. дис. ... канд. економ. наук: 08.00.12. Москва, 2011. 24 с.
47. Смирна О. В. Особливості та проблеми реалізації факторингових операцій в Україні. Бізнес Інформ. - 2020. - № 1. - С. 324-330. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_1_42.
48. Субін О. М. Бухгалтерський облік, аналіз і контроль операцій за договором факторингу. Житомирський державний технологічний університет інститут обліку і фінансів. Житомир. 2012 р. с. 89.
49. Тагиров Д. А. Права и обязанности сторон по договору факторинга. Наука і правоохорона. - 2014. - № 4. - С. 289-296. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2014_4_48.
50. Тарасенко А. Теоретичні аспекти функціонування та розвитку факторингу . Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2017. - № 3. - С. 135-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppou_2017_3_19.
51. Тохтамиш Т.О. Перспективи розвитку міжнародного факторингу у сучасних умовах. Науковий вісник Харківського державного університету. Випуск 14. Частина 1. 2015 р. с. 19 – 22.
52. Фарінович І. В. Міжнародний досвід застосування факторингу в Україні. Молодий вчений. - 2015. - № 2(6). - С. 1434-1437. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2\(6\)__356](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2(6)__356).
53. Фарінович І. В. Факторингові операції: класифікаційний підхід. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2017. - № 2. - С. 100–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2017_2_20.
54. Цивільний Кодекс України № 435IV від 16січ. 2003р. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
55. Чепис О. І. Сутність факторингу та його переваги над іншими фінансовими інструментами. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2017. - Вип. 44(1). - С. 108-112. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2017_44\(1\)__26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2017_44(1)__26).

56. Шабанова О. Наукові підходи до тлумачення сутності "факторинг". Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2017. - № 4. - С. 146-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2017_4_20.

57. Шпаргало Г. Є. Аналіз специфіки здійснення факторингового обслуговування українськими банками. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. - 2013. - Вип. 42. - С. 84-89. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2013_42_11.

58. Югас Е. Ф. Економічний зміст факторингу: сутність та місце в ринковій економіці. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2015. - Вип. 1. - С. 74-80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2015_1_13.

59. Anthony N. Cox. MacKenzie. International Factoring / Anthony N. Cox and John A. – L : Eu-romoney Publication, 1986. S. 112.

ДОДАТКИ

АНОТАЦІЯ

Ганусин А. А. Методика обліку та аналіз факторингових операцій в системі управління. *Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»*. Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II. Берегове, 2021.

Обсяг кваліфікаційної роботи складає 74 сторінок, робота включає: 16 рисунків, 16 таблиць, 7 формул, 59 використаних джерел, 12 додатків.

Ключові слова: облік, аналіз, управління, факторинг, фактор, факторант, факторингові послуги, факторингові операції.

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню теоретичних аспектів та методичних підходів до обліку факторингових операцій в системі управління, а також здійснення їх аналізу.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному та практичному обґрунтуванні методики обліку та аналізу факторингових операцій в системі управління.

Об'єктом дослідження виступають факторингові операції

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи облікового відображення факторингових операцій та їх аналіз в системі управління.

У кваліфікаційній роботі розкрито економічний зміст факторингових операцій; здійснено огляд нормативно-правового забезпечення обліку факторингових операцій; окреслено місце та роль аналізу факторингових операцій в ринкових умовах господарювання; доведено необхідність впровадження нової послуги – факторингу на фінансовому ринку України, як дієвого інструменту вирішення проблеми боргових зобов'язань; охарактеризовано методику бухгалтерського обліку факторингових операцій у фактора та факторанта; обґрунтовано напрями удосконалення облікового відображення факторингових операцій в системі управління; здійснено аналіз ефективності факторингових операцій в системі управління.

За результатами дослідження сформовано напрямки вдосконалення методики обліку і аналізу ефективності факторингових операцій. Рекомендації та пропозиції, викладені в кваліфікаційній роботі, спрямовані на використання в практичній діяльності та інших суб'єктів господарської діяльності.

ANNOTÁCIÓ

Hanuszin A.A. A faktoring műveletek számvitelének és elemzésének módszertana a vezetői rendszerben. Szakdolgozat a felsőoktatás első (alapképzési) szintjéhez a 071 "Számvitel és adóügy" szakterületen. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. Beregszász, 2021.

A szakdolgozat terjedelme 74 oldal, emellett: 16 ábrát, 16 táblázatot, 7 képletet, 59 felhasznált irodalmat és 12 mellékletet tartalmaz.

Kulcsszavak: számvitel, elemzés, irányítás, faktoring, faktor, faktorant, faktoring szolgáltatások, faktoring műveletek.

A kutatás elméleti szempontok és módszertani megközelítések tanulmányozásával foglalkozik a faktoring műveleteinek elszámolásával, helyükkel a vezetői rendszerben, valamint azok elemzésével.

A szakdolgozat célja és feladata a számviteli módszerek elméleti és gyakorlati megalapozásában és a faktoring műveletek vezetői rendszereken belüli elemzésében rejlik.

A kutatás objektuma az [] faktoring műveletei.

A szakdolgozat tárgya a faktoring műveletek elszámolásának elméleti és gyakorlati megközelítése és elemzése az vezetői rendszerben.

A kutatás feltárja a faktoring műveletek gazdasági tartalmát; a faktoring ügyletek könyvelésének szabályozási és jogi támogatásának felülvizsgálatát; felvázolja a faktoring műveletek elemzésének helyét és szerepét a piaci viszonyok között; bebizonyítja, hogy ezen új szolgáltatás, faktoring, bevezetésére van szükség Ukrajna pénzügyi piacán, amely hatékony eszköz az adósságkötelezettségek problémájának megoldására; jellemzi a számviteli műveleteket amelyekre szükség van a faktoring műveletek könyvelése során; megalapozza a fejlődés irányait a faktoring műveletek kimutatásában az vezetői rendszeren belül; kifejti a vezetői rendszerben a faktoring műveleteken belüli egy hatékonysági elemzést.

A szakdolgozat eredményei alapján sikerült kialakítani a számviteli módszerek és a faktoring műveletek hatékonyság elemzésének fejlesztési perspektíváit. Azon javaslatok és észrevételek, amelyeket a szakdolgozat tartalmaz elsősorban gyakorlati alkalmazásra szánandók az [] vagy más gazdasági egységek tevékenységében.

SUMMARY

Hanusyn A. A. Accounting methods and analysis of factoring operations in the management system. Diploma thesis for the first (bachelor's) degree of higher education in field 071 "Accounting and taxes". Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rakoczi II. Berehove, 2021.

The scope of the thesis is 74 pages, work includes: 16 pictures, 16 tables, 7 formulas, 59 used sources, 12 applications.

Key words: accounting, analysis, management, factoring, factor, faktorant , factoring services, factoring operations.

The diploma thesis is devoted to the study of theoretical aspects and methodological approaches to the accounting of factoring operations in the management system, as well as their analysis.

The purpose and goal of the diploma thesis are the theoretical and practical justification of accounting methods and analysis of factoring operations in the management system.

The object of the study is the factoring operations of [REDACTED]

The subject of research is theoretical and practical approaches to accounting of factoring operations and their analysis in the management system.

The diploma thesis reveals the economic content of factoring operations; a review of regulatory and legal support for accounting of factoring transactions was reviewed; the place and role of analysis of factoring operations in market conditions were outlined; the necessity of introduction of a new service - factoring in the financial market of Ukraine as an effective tool for solving the problem of debt obligations was proved; the method of accounting of factoring operations in the factor and the faktorant was characterized; the directions of improvement of accounting reflection of factoring operations in the management system were substantiated; an analysis of the effectiveness of factoring operations in the management system was performed.

According to the results of the research, the directions of improving the technique of accounting and analysis of the efficiency of factoring operations are being formed. The recommendations and suggestions given in the diploma thesis are focused on the practical use of [REDACTED] and other business entities.

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007901255

Дата перевірки:
18.05.2021 00:55:37 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
18.05.2021 13:28:37 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Ганусин А. Дипломна робота 16.05.2021 +++

Кількість сторінок: 68 Кількість слів: 12446 Кількість символів: 94213 Розмір файлу: 1.14 MB ID файлу: 1007994247

27.1% Схожість

Найбільша схожість: 3.06% з інтернет-джерелом (https://www.otpbank.com.ua/pdf/annual_reports/2011.pdf)

27.1% Джерела з Інтернету

806

Сторінка 70

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0.27% Цитат

Цитати

1

Сторінка 71

Посилання

1

Сторінка 71

0% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0% Вилучення з Інтернету

2

Сторінка 72

Немає вилучених бібліотечних джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

11